

Velferðarnefnd Alþingis
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 31. október 2014.
Tilvísun: 201410-0037.

Efni: Frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál

Alþýðusambandi Íslands hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál.

Í athugasemdum með frumvarpinu segir m.a. að „*Tilgangur breytinganna er að auka hagkvæmni og bæta vinnubrögð með því að sameina sjö úrskurðar- og kærunefndir í eina nefnd.*“ Þá segir: „*Hér er gert ráð fyrir að ein níu manna nefnd, þar af þrír nefndarmenn í fullu starfi, komi í stað sjö nefnda þar sem nefndarmenn sinna að jafnaði starfinu sem aukastarfi. Þá er gert ráð fyrir að nefndin hafi fasta starfsmenn í stað þess að starfsmenn ráðuneytisins starfi fyrir nefndirnar, oft samhliða öðrum störfum. Þannig ætti að vera betur tryggt að nefndarmenn og starfsmenn geti annað þessum störfum og öðlist meiri þekkingu og reynslu í störfum sínum. Þá ættu samræmdar málsmeðferðarreglur og möguleikar til að jafna álag á nefndarmenn og starfsmenn vegna breytilegs fjölda kærumála á mismunandi sviðum að fela í sér tækifæri til aukinnar hagræðingar. Það ætti einnig að tryggja betur samræmda og vandaða málsmeðferð. Loks verður sjálfstæði úrskurðarnefndarinnar betur tryggt þar sem starfsmenn ráðuneytisins koma ekki lengur að undirbúningi úrskurða.*“

Alþýðusamband Íslands tekur undir þau sjónarmið sem fram koma í athugasemdum með frumvarpinu og að aukið verði á skilvirkni í þessum efnum. Jafnframt leggur ASÍ áherslu á að við skipun í nefndina verði lögð áhersla á að finna aðila sem hafi nauðsynlega sérþekkingu á þeim sviðum sem úrskurðarnefndinni er ætlað að fjalla um m.a. einstaklingar á sviði vinnuréttar. Sama gildir um starfsfólk úrskurðarnefndarinnar. Í þessu sambandi er einnig rétt að benda á heimild skv. 3. mgr. 3. gr., þar sem segir: „*Nefndinni er heimilt að kveðja sér til ráðgjafar og aðstoðar sérfróða menn við meðferð einstakra mála. Skulu þeir starfa með nefndinni við undirbúning og meðferð máls eftir ákvörðun formanns.*“

Alþýðusambandið leggur áherslu á að sköpuð verði þau skilyrði sem nauðsynleg eru til að ná framangreindum markmiðum. Þá tekur ASÍ undir að rétt er að bíða með, a.m.k. að svo komnu máli, að fella Úrskurðarnefnd jafnréttismála undir nefndina, enda eru þar breytingar í bígerð sem mikilvægt er að huga frekar að áður en ákvarðanir verða teknar um framtíð hennar.

Alþýðusamband Íslands

Í ljósi framanritaðs leggur Alþýðusambandi til að frumvarpið verði samþykkt.

Virðingarfyllst,
f.h. Alþýðusambands Íslands

A handwritten signature in black ink, which appears to read 'Halldór Grönvold', is written over a light blue rectangular background.

Halldór Grönvold,
aðstoðarframkvæmdastjóri ASÍ

Nefndasvið Alþingis
Velferðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 3. nóvember 2014

Efni: Umsögn BSRB um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, þingskjal 233 - 207. mál.

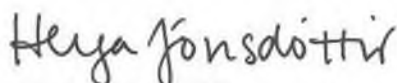
BSRB hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál.

Bandalagið gerir ekki efnislegar athugasemdir við frumvarpið.

BSRB leggur áherslu á að kærunefnd jafnréttismála verði ekki sameinuð úrskurðarnefnd um velferðarmál að svo komnu máli. Bandalagið hefur lagt mikla áherslu á að Evróputilskipanir um bann við mismunun verði leiddar í lög sem fyrst. Nú liggja fyrir tvö frumvörp til laga um innleiðingu þeirra í landsrétt og breytingu á stjórnsýslu sem og kærunefnd jafnréttismála. Verði frumvörpin að lögum er ljóst er að inntak réttindanna mun ekki síst þróast með úrskurðum kærunefndar jafnréttismála í framtíðinni. Því leggur BSRB áherslu á að kærunefnd jafnréttismála falli ekki undir úrskurðarnefnd um velferðarmál enn um sinn.

BSRB telur enn fremur mikilvægt að þess sé gætt sérstaklega að ekki hverfi sérþekking nefndarmanna á þeim málaflokkum sem nú stendur til að sameina undir eina úrskurðarnefnd.

Fyrir hönd BSRB

Helga Jónsdóttir
framkvæmdastjóri

Reykjavík 04. nóvember. 2014

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

**Umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um frumvarp til laga um
úrskurðarnefnd velferðarmála. Þingskjal 233 – 207. mál.**

(Lagt fyrir Alþingi á 144. löggjafarþingi 2014–2015.)

Barnaheill – Save the Children á Íslandi fagna framkomnu frumvarpi um stofnun úrskurðarnefndar velferðarmála. Samkvæmt því sem fram kemur í frumvarpinu er ætlunin með ráðstöfuninni að auka hagkvæmni og bæta vinnubrögð með því að sameina sjö úrskurðar- og kærunefndir í eina nefnd. Slík ráðstöfun er til þess fallin að auka réttaröryggi borgaranna og tryggja réttlátari málsmeðferð.

Mörg mál sem úrskurðarnefndin mun fjalla um, munu varða börn með beinum og óbeinum hætti. Mikilvægt er að tryggja að sérfræðipækking sem orðið hefur til í starfi kærunefndar barnaverndarmála glatist ekki við stofnun hinnar nýju nefndar, og því er ánægjulegt að vita til þess að samkvæmt ákvæði I til bráðabirgða skal starfsmönnum sem hafa haft störf fyrir úrskurðar- og kærunefndir að aðalstarfi boðið starf hjá úrskurðarnefnd velferðarmála.

Mikilvægt er að áréttu að börn eru viðkvæmur hópur sem eiga rétt á sérstakri vernd og aðstoð. Við allar ákvarðanir og ráðstafanir á vegum ríkisins, þ.á m. löggjafans og stjórn-sýslustofnana sem varða börn skal sjónarmiðið um það sem barni er fyrir bestu hafa forgang. Það er því mikilvægt að við ráðstöfun sem þessa, verði tryggt að hún skili þeim árangri að bæta líf og réttarstöðu barna á Íslandi.

Að lokum er vert að minnast á að börn eru einstaklingar með sjálfstæð mannréttindi. Því er mikilvægt að við allar ákvarðanir sem varða börn sé litið til ákvæða barnasáttmála

Sameinuðu þjóðanna sem nú hefur lagagildi á Íslandi. Sérstaklega mikilvægt er að beita greinum 2. (bann við mismunun), 3. (það sem barni er fyrir bestu skal hafa forgang), 6. (réttur til lífs og þroska) og 12. gr. (réttur til þátttöku og að láta skoðanir sínar í ljós) sáttmálans við öll mál sem varða börn með einum eða öðrum hætti. Á þetta við um öll mál hinnar nýju úrskurðarnefndar.

Virðingarfyllst,
f.h. Barnaheilla - Save the Children á Íslandi

Erna Reynisdóttir,
framkvæmdastjóri

Reykjavíkurborg
Barnavernd Reykjavíkur
Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 5. nóvember 2014

Efni: Umsögn Barnaverndar Reykjavíkur um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, þingskjal 233 – 207. mál.

Í lagafrumvarpinu er lagt til að sameina sjö úrskurðar- og kæruneindir í eina. Mun því ein nefnd starfa með níu nefndarmönnum í stað sjö nefnda með 21 nefndarmanni. Samræma á málsmeðferðarreglur og auka sjálfstæði úrskurðarnefndarinnar með því að færa hana út úr ráðuneytinu. Með þessu á að ná fram aukinni framleiðni og skilvirkni í ríkisrekstri.

Af þessu tilefni verður Barnavernd Reykjavíkur að koma eftirfarandi athugasemdum á framfæri:

Sérfræðipækking

Þær sjö nefndir sem stendur til að sameina starfa á gríðarlega ólíkum og breiðum grundvelli. Til kæruneindar barnaverndarmála er m.a. hægt að skjóta úrskurðum og stjórnsýsluákvörðunum barnaverndarnefnda skv. ákvæðum barnaverndarlaga nr. 80/2002. Barnaverndarmál eru afar viðkvæmur málaflokkur og við vinnslu þeirra er mikilvægt að vönduð málsmeðferð sé tryggð. Barnavernd Reykjavík lýsir yfir áhyggjum af því hvort í raun verði tryggt að fullnægjandi sérfræðipækking verði fyrir hendi í málefnum barna í nýrri úrskurðarnefnd. Einnig er lýst yfir efasemdum um að þau viðkvæmu mál sem kærunefnd barnaverndarmála fjallar um eigi samleið með þeim fjölmörgu öðrum málum sem úrskurðarnefndinni er ætlað að fjalla um og úrskurða í. Telur Barnavernd Reykjavíkur að mikil hættu sé á að erfitt verði fyrir nefndarmenn að ná utan um alla þessa málaflokka og hættu sé á að réttaröryggi verði ekki tryggt með slíkum breytingum þó viljinn sé góður. Í athugasemdum við 6. gr. barnaverndarlaga nr. 80/2002 kemur eftirfarandi fram í umfjöllun um kærunefnd barnaverndarmála: “*Að öðru leyti er gert ráð fyrir að í nefndinni sitji fólk sem hefur sérstaka þekkingu á barnaverndarmálum vegna menntunar sinnar eða starfsreynslu*“. Kærunefnd barnaverndarmála er nú skipuð lögfræðingi, barnalækni, sálfræðingi og/eða félagsráðgjafa. Í ljósi þeirra viðkvæmu mála sem kærunefnd barnaverndarmála fjallar um leggur Barnavernd Reykjavíkur mikla áherslu á að ef til þessarar lagabreytingar komi verði tryggt að úrskurðarnefndin verði skipuð sérfræðingum í málefnum barna til að tryggja réttaröryggi og jafnræði borgara landsins þegar fjallað eru þau mál sem koma til hennar á grundvelli barnaverndarlaga nr. 80/2002.

Í 3. mgr. 7. gr. frumvarpsins kemur fram að úrskurðarnefndin skuli kveða upp úrskurð eða gefa álit svo fljótt sem kostur er og **að jafnaði** innan þriggja mánaða eftir að henni berst mál nema sérstakar ástæður hamli. Í 3. mgr. 51. gr. barnaverndarlaga og 14. gr. núgildandi reglugerðar um kæruférfnd barnaverndarmála 1007/2013 kemur fram að kveða skuli upp úrskurð svo fljótt sem kostur er og **eigi síðar** en innan þriggja mánaða frá því að mál var kært til nefndarinnar. Í athugasemdum með frumvarpinu kemur fram að ákvæði 3. mgr. 51. gr. barnaverndarlaga um að nefndin skuli kveða upp úrskurð eigi síðar en innan þriggja mánaða haldi gildi sínu. Bendir Barnavernd Reykjavíkur á að það komi þó ekki fram í frumvarpinu sjálfu en telja verður að það sé mikilvægt að slíkur undantekning komi þar fram, ekki sé nægjanlegt að hennar sé einungis getið í athugasemdum frumvarpsins.

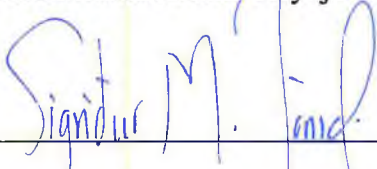
Frestun réttaráhrifa

Í 2. mgr. 8. gr. frumvarpsins kemur fram að úrskurðarnefndinni sé heimilt að fresta réttaráhrifum kærðar ákvörðunar ef sérstakar ástæður mæla með því. Í athugasemdum frumvarpsins er fyrrgreint ákvæði ekki rökstutt eða skýrt og verður að gera athugasemdir við það. Mikilvægt er að slíkt undantekningarákvæði sé rökstutt og skýrt frekar.

Skilvirkni og hagkvæmni

Fram kemur í frumvarpinu að þær breytingar sem í því felast eru í samræmi við tillögur hagræðingarhóps ríkisstjórnarinnar um aukna framleiðni og skilvirkni í ríkisrekstri. Er vísað til 22. liðs tillagnanna þar sem fram kemur m.a. „*Haft verði frumkvæði að því að sameina úrskurðarnefndir og auka hagkvæmni í störfum þeirra.*“ Þá kemur fram í fylgiskjali athugasemda frumvarpsins að verði frumvarpið óbreytt að lögum er gert ráð fyrir að útgjöld ríkissjóðs verði tæplega 50 m.kr. hærri en gert er ráð fyrir í fjárlögum ársins 2014 en þegar hefur verið gert ráð fyrir þeirri hækkun í frumvarpi til fjárlaga fyrir árið 2015. Leggur Barnavernd Reykjavíkur áherslu á að komi til þess að þessi lagabreyting verði að veruleika verði hagkvæmni og skilvirkni að vera raunveruleg en vandséð er að það verði raunin skv. þeim athugasemdum sem liggja fyrir.

Fyrir hönd Barnaverndar Reykjavíkur,

Sigríður María Jónsdóttir
Lögfræðingur

Alþingi, nefndasvið Þórshamri v/Templarasund 150 REYKJAVÍK	Reykjavík, 26. mars 2015 2015010052
--	--

Efni: Viðbótarumsögn Barnaverndarstofu um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál

Barnaverndarstofa vísar til erindis nefndasviðs Alþingis, dags. 19. mars 2015, þar sem stofunni var gefið tækifæri á að gefa velferðarnefnd Alþingis umsögn um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál. Nánar til tekið er Barnaverndarstofu gefið tækifæri á að veita umsögn um tillögur velferðarnefndar til breytinga á frumvarpinu í þeim tilgangi að tryggja sérfræðiþekkingu á barnaverndarmálum hjá nefndinni. Þakkar Barnaverndarstofa fyrir að fá tækifæri til þess að tjá sig um tillögurnar.

Líkt og fram kemur í fyrri umsögn Barnaverndarstofu um frumvarpið, dags. 6. nóvember 2014, þá eru fá verkefni innan stjórnáðvala viðkvæmari og sérhæfðari en barnaverndarmál. Vinnsla þeirra kallar á mjög sérhæfða þekkingu og bendir Barnaverndarstofa t.a.m. á að þekking á stjórnáðvalarétti eða mannréttindum er almennt ekki nægileg heldur þarf til viðbótar að koma sérstök þekking á séreðli barnaverndarmála og þeim sérstöku málsmeðferðarreglum sem gilda um vinnslu barnaverndarmála. Í þessu sambandi leyfir Barnaverndarstofa sér að benda á að á vegum stofunnar er verið að vinna rannsókn um samspil stjórnáðvalareglna og grundvallarréttinda í barnaverndarmálum. Eitt af því sem umrædd rannsókn hefur leitt í ljós að almenn þekking þeirra lögmanna sem koma að málum fyrir dómi f.h. aðila barnaverndarmáls virðist ekki vera fullnægjandi til þess að lögmennirnir geti bent á brot á málsmeðferðarreglum barnaverndarlaga þrátt fyrir að þeir sem þekkingu hafa á barnaverndarlöggjöfinni geti glögglega séð misfellur í málsmeðferð hjá viðkomandi barnaverndarnefnd.

Rétt er að vekja athygli velferðarnefndar á því að barnaverndarmál eru í grundvallaratriðum eðlisólík öðrum málum sem fyrirhuguð úrskurðarnefnd velferðarmála mun taka til skoðunar. Flest málin munu varða einhvers konar félagslega aðstoð eða rétt, sem í grunninn eru byggð á 1. mgr. 76. gr. stjórnarskrárinnar. Barnaverndarmál varða annars konar grundvallarréttindi, þ.e. samspil friðhelgi heimilis og fjölskyldu, sbr. 71. gr. stjórnarskrárinnar, og réttar barns til verndar og umönnunar, sbr. 3. mgr. 76. gr. stjórnarskrárinnar. Til viðbótar þarf í barnaverndarmálum að liggja sérþekking á málefnum barna, getu þeirra til að tjá sig og koma sjónarmiðum sínum á framfæri, sérþekking varðandi hagsmuni barns og það sem því er fyrir bestu auk þekkingar á réttindum barna, m.a. hvernig þau birtast í samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins, sbr. lög nr. 19/2013. Því er mikilvægt að á æðra stjórnáðvalustigi liggi ekki minni þekking á framangreindum þáttum en hjá barnaverndarnefndum og slíkt kallar á að hjá hinu æðra stjórnvaldi séu fleiri en einn sérfræðingur með ólíkan bakgrunn, menntun og þekkingu varðandi börn og barnavernd.

Það er mat Barnaverndarstofu, m.a. með hliðsjón af því sem framan er rakið, að veruleg ástæða sé til þess að hafa áhyggjur af því þekking á séreðli og –reglum sem gilda í barnaverndarmálum verði ekki ráðandi á æðra stjórnáðvalustigi verði verkefni kærufndar barnaverndarmála færð inn í sameiginlega úrskurðarnefnd um velferðarmál. Þrátt fyrir að tillögur velferðarnefndar séu sannarlega til bóta þá breytir það ekki þeirri staðreynd að verið er að hverfa frá kerfi þar sem allir sem skipaðir eru í kærufnd sem og starfsmaður nefndarinnar hafa áralanga reynslu af barnaverndarmálum til kerfis þar sem eingöngu einn

nefndarmaður á að hafa þekkingu á sviðinu. Getur Barnaverndarstofa þannig ekki mælt með því að kærunefnd barnaverndarmála verði lögð niður og verkefni hennar færð inn í nýja úrskurðarnefnd um velferðarmál.

Að lokum áréttar Barnaverndarstofa að á árinu 2013 lögfesti Alþingi samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins, sbr. lög nr. 19/2013. Er í 3. gr. samningsins kveðið á um skyldu þeirra sem gera ráðstafanir varðandi börn um að setja það sem barni er fyrir bestu í forgang og eru löggjafarstofnanir sérstaklega tilgreindar í ákvæðinu. Bendir Barnaverndarstofa á að það er ekkert í frumvarpinu eða tillögum velferðarnefndar til breytinga á því sem bendir til þess að umræddar breytingar séu til hagsbóta fyrir börn og þeirra málefni, sbr. það sem rakið hefur verið að framan. Barnaverndarstofa fær þannig ekki séð að frumvarpið uppfylli skilyrði 3. gr. samningsins.

Barnaverndarstofa veitir velferðarnefnd Alþingis fúslega allar nánari upplýsingar og skýringar sem þörf er á verði óskað eftir því og er reiðubúin að mæta á fund nefndarinnar verði þess óskað.

Virðingarfyllst
f.h. Barnaverndarstofu

Heiða Björg Pálmadóttir
lögfræðingur Barnaverndarstofu

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála - 207. mál

Efni: Umsögn Barnaverndarstofu um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál

Barnaverndarstofa vísar til erindis nefndasviðs Alþingis, dags. 24. október 2014, þar sem stofunni var gefið tækifæri á að gefa velferðarnefnd Alþingis umsögn um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál Þakkar Barnaverndarstofa fyrir að fá tækifæri til þess að tjá sig um frumvarpið.

Barnaverndarstofa telur í upphafi jákvætt að farið sé yfir skipulag kær- og úrskurðarnefnda með það fyrir augum að stytta málsmeðferðartíma og bæta vinnslu þeirra mála sem nefndirnar afgreiða. Barnaverndarstofa telur þó ástæðu til þess að vekja athygli á nokkrum atriðum er varða þau verkefni sem kærunefnd barnaverndarmála sinnir í dag.

Fá verkefni innan stjórnáðvala eru viðkvæmari og sérhæfðari en barnaverndarmál. Vinnsla þeirra kallar á mjög sérhæfða þekkingu og bendir Barnaverndarstofa t.a.m. á að þekking á stjórnáðvalarétti eða mannréttindum er almennt ekki nægileg heldur þarf til viðbótar að koma sérstök þekking á séreðli barnaverndarmála og þeim sérstöku málsmeðferðarreglum sem gilda um vinnslu barnaverndarmála. Barnaverndarstofa hefur þannig nokkrar áhyggjur af því að sú sérhæfða þekking sem myndast hefur á barnaverndarmálum tapist með þeim breytingum sem lagðar eru til í frumvarpinu. Bendir Barnaverndarstofa í þessu sambandi á að eins og fyrirkomulag mála er þar í dag eru allir nefndarmenn með áralanga þekkingu og reynslu af barnaverndarmálum auk þess sem starfsmaður nefndarinnar hefur unnið fyrir nefndina um árabíl. Jafnframt hefur afgreiðslutími nefndarinnar verið ásættanlegur.

Frumvarpið, eins og það lítur nú út gerir ekki ráð fyrir að sálfræðingur, félagsráðgjafi eða annar einstaklingur með sambærilega menntun, sitji í nefndinni. Er slík menntun nefndarmanna að mati barnaverndarstofu mikilvæg auk sérhæfðrar menntunar og reynslu af málsmeðferðarreglum barnaverndarlaga. Hætt er við því að sú þekking sem þarf að vera inni varðandi börn og málefni þeirra tapist með þessum breytingum. Bendir Barnaverndarstofa einnig á að frumvarpið gerir það aldrei að kröfu að sérfróður aðili sé kveðinn nefndinni til ráðgjafar heldur er eingöngu um heimildarákvæði að ræða, sbr. orðalag 3. mgr. 3. gr. frumvarpsins.

Hér er rétt að minna á að á árinu 2013 lögfesti Alþingi samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins, sbr. lög nr. 19/2013. Er í 3. gr. samningsins kveðið á um skyldu þeirra sem gera ráðstafanir varðandi börn um að setja það sem barni er fyrir bestu í forgang og eru löggjafarstofnanir sérstaklega tilgreindar í ákvæðinu. Bendir Barnaverndarstofa á að það er ekkert í frumvarpinu sem bendir til þess að umræddar breytingar séu til hagsbóta fyrir börn og þeirra málefni, sbr. það sem rakið hefur verið að framan. Má þannig velta fyrir sér hvort umrætt frumvarp uppfyllir skilyrði 3. gr. samningsins.

Verði ákveðið að fella verkefni kærunefndar barnaverndarmála inn í nýja úrskurðarnefnd velferðarmála telur Barnaverndarstofa mikilvægt að nefndinni verði gert skylt að fá sérfræðinga í málefnum barna og barnaverndar sér til ráðgjafar þegar úrskurðað er á grundvelli barnaverndarlaga. Þyrfti að gera breytingar á 3. gr. frumvarpsins að þessu leyti.

Einnig þyrfti að gera kröfum að að lágmarki tveir þeirra nefndarmanna sem skipaðir eru í nefndina hefðu sérstaka þekkingu á barnaverndarmálum og að þeir einstaklingar sætu ávallt í nefndinni þegar úrskurðað er á grundvelli barnaverndarlaga.

Barnaverndarstofa bendir jafnframt á að í 7. gr. þyrfti að kveða á um að sérstakar reglur um málsmeðferð í lögum sem hin kærða ákvörðun byggist á gangi framur þeim almennu málsmeðferðarreglum sem kveðið er á um í frumvarpinu líkt og gert er með kærufresti í 5. gr. frumvarpsins.

Að lokum bendir Barnaverndarstofa á að nokkurn tíma tekur að auglýsa eftir nefndarmönnum og starfsfólki, ganga frá húsnæði o.þ.h. Telur Barnaverndarstofa þannig óraunhæft að ný nefnd geti tekið til starfa 1. janúar 2015 líkt og 12. gr. frumvarpsins gerir ráð fyrir.

Barnaverndarstofa veitir velferðarnefnd Alþingis fúslega allar nánari upplýsingar og skýringar sem þörf er á verði óskað eftir því og er reiðubúin að mæta á fund nefndarinnar verði þess óskað.

Virðingarfyllt
f.h. Barnaverndarstofu

Heiða Björg Pálmadóttir
lögfræðingur Barnaverndarstofu

Reykjavík, 6. nóvember 2014

Skrifstofa Alþingis
B/t velferðarnefndar Alþingis
Alþingishúsið við Austurvöll
150 Reykjavík

Efni: Umsögn frá Félagsráðgjafafélagi Íslands vegna frumvarps til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál.

Félagsráðgjafafélag Íslands (hér eftir FÍ) tekur undir mikilvægi þess að auka skilvirkni í meðferð stjórnsýslu þannig að tryggt sé að endurskoðun stjórnvaldsákvarðana fari fram á ásættanlegum tíma en gerir eftirfarandi athugasemdir við fyrirliggjandi frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála:

- 1) FÍ gerir athugasemdir við að gert sé ráð fyrir því að kærufnd barnaverndarmála falli undir úrskurðarnefnd velferðarmála.

Barnaverndarmál eru mjög viðkvæm og flókin mál sem krefjast mikillar sérfræðipækkingar á sviði barnaverndar, málsmeðferðar í barnavernd auk þækkingar á málefnum barna og fjölskyldna. Hafa ber í huga að skilyrði er í núverandi kærufnd barnaverndarmála að nefndarmenn skuli hafa sérþekkingu á málefnum barna. Að mati FÍ er mikilvægt að tryggja að slík sérþekking verði áfram til staðar en frumvarpið, eins og það lítur út, gerir ekki ráð fyrir þessari sérþekkingu. Ekki er gert ráð fyrir að úrskurðarnefnd um ófrjósemisaðgerðir og föstureyðingar verði felld undir úrskurðarnefnd velferðarmála þar sem um mjög sérhæfðar ákvarðanir á viðkvæmu sviði er um að ræða. Á sömu forsendum má rökstyðja það að kærufnd barnaverndarmála eigi einnig að vera undanskilin því að vera felld undir úrskurðarnefnd velferðarmála.

FÍ leggur til að kærufnd barnaverndarmála verði ekki felld undir úrskurðarnefnd velferðarmála og gerðar verði breytingar á 13. grein frumvarpsins til samræmis við tillögu félagsins.

- 2) FÍ gerir athugasemdir við skipan nefndarinnar með hliðsjón af fjölbreytileika þeirra verkefna sem nefndinni er ætlað að bera ábyrgð á.

Í 2. grein frumvarpsins um nefndarskipan er tekið fram að þrír af sex nefndarmönnum skuli hafa próf í lögfræði og einn skuli vera lækni. FÍ tekur undir mikilvægi þess að nefndin sé skipuð lögfræðingum og lækni. En það er mat okkar að þrátt fyrir að gert sé ráð fyrir því að innan nefndarinnar sé nauðsynleg sérþekking á þeim sviðum sem fjallað er um í nefndinni er svigrúmið til að tryggja það mjög takmarkað þar sem tvö nefndarsæti eru eftir til skiptanna fyrir aðra sérfræðinga en lögfræðinga og lækni. Þá ber að hafa í huga að bráðabirgðarákvæði I (bls. 8) gerir ráð fyrir að starfsmönnum úrskurðarnefnda almannatrygginga og starfsmönnum ráðuneytisins sem haft hafa störf fyrir úrskurðar- og kærufnfndir að

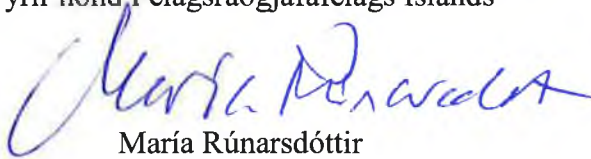
aðalstarfi skuli boðið starf hjá nýrri úrskurðarnefnd velferðarmála. Í umsögn fjármála- og efnahagsráðuneytis sem er meðfylgjandi lagafrumvarpinu (bls. 20) kemur fram að ákvæðið geti varðað allt að 11 starfsmenn. Það má því ljóst vera að þiggi margir þessara starfsmanna tilboð um starf í nefndinni er enn takmarkaðra svigrúm til að tryggja sérþekkingu á málaflokkum eins og barnavernd og mati á félagslegum aðstæðum fólks og þjónustupörf sem félagsráðgjafar eru með sérþekkingu á en ætla má að mál sem úrskurðarnefndin fjalli um þurfi í mörgum tilfellum að leggja mat á málsmeðferð sem snýr að mati á félagslegum aðstæðum og þjónustupörf fólks.

Að þessu sögðu, gerir FÍ eftirfarandi tillögu um breytingu á 2. grein frumvarpsins um nefndarskipan:

Tveir (í stað þrír) skulu hafa embættis- eða meistarapróf í lögfræði, einn skal vera læknir og einn skal hafa starfsréttindi í félagsráðgjöf.

Félagið er reiðubúið að fylgja þessari umsögn eftir, sé þess óskað.

Fyrir hönd Félagsráðgjafafélags Íslands

María Rúnarsdóttir
formaður

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

Hagsmunasamtök Heimilanna

heimilin@heimilin.is - www.heimilin.is
Ármúla 5 - 108 Reykjavík
kt. 520209-2120

Erindi nr. HH14U144.0207

Dags. 30.10.2014

Efni: Umsögn Hagsmunasamtaka heimilanna um 207. mál á 144. löggjafarþingi

Frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála

Eins og fram kemur í athugasemdum með frumvarpinu er tilgangur þess að koma á fót sameinaðri úrskurðarnefnd sem sé ætlað að leysa af hólmi alls níu kær- og úrskurðarnefndir sem starfa á málefnasviði velferðarráðuneytisins. Vegna fjölgunar sem orðið hafi á kærum til nefndanna og undirmönnunar hafi afgreiðslutími lengst og umboðsmaður Alþingis ítrekað gert athugasemdir við tafir á uppkvaðningu úrskurða. Með breytingu þessari sé stefnt að því að tryggja betur sjálfstæða, óháða og vandaða endurskoðun stjórnvaldsákvarðana innan ásættanlegs tíma.

Það kemur reyndar verulega á óvart sem kemur fram í greinargerð með frumvarpinu, að hingað til hafi almennir starfsmenn velferðarráðuneytisins starfað við undirbúning úrskurða viðkomandi úrskurðarnefnda. Þar sem úrskurðarnefndirnar þurfa oftast að úrskurða um störf ráðuneytisins eða undirstofnana þess vekja slík vinnubrögð talsverðar áhyggjur þar sem þau standast varla kröfur um réttláta málsmeðferð og vandaða stjórnsýsluhætti. Samhliða þeirri breytingu sem lögð er til með frumvarpinu væri því ef til vill við hæfi að velferðarráðuneytið myndi tilkynna öllum sem hafa hlotið slíka málsmeðferð um breytinguna, og gefa þeim jafnframt kost á endurupptöku viðkomandi mála telji þeir sig hafa ástæðu til að ætla að meðferð þeirra hafi verið ábótavant.

Hagsmunasamtök heimilanna styðja þá breytingu sem lögð er til með frumvarpinu heilshugar, enda er engin vanþörf á miðað við upplýsingar sem samtökin hafa fengið frá aðilum sem hafa í fjölda tilvika mátt bíða lengi eftir því að mál þeirra verði afgreidd og úrskurðað um þau. Gangi þessar fyrirætlanir eftir þannig að það leiði til skjótari og betri afgreiðslu kærumála, ber að fagna því.

- o -

Virðingarfyllt,
f.h. Hagsmunasamtaka heimilanna

Vilhjálmur Bjarnason, formadur@heimilin.is

Guðmundur Ásgeirsson, erindreki@heimilin.is

Umsögn Íbúðalánasjóðs um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála.

Þingskjal 233 – 207. mál. Lagt fyrir Alþingi á 144. löggjafarþingi 2014-2015

Áður en gerð er grein fyrir afstöðu Íbúðalánasjóðs til einstakra greina frumvarpsins er rétt að taka eftirfarandi fram:

Í stjórnslurétti gildir sú óskráða regla að lægra sett stjórnvöld eru bundin af lagatúlkun og úrskurðum æðra stjórnvalds. Í þessu felst að lægra sett stjórnvald getur ekki kært ákvörðun æðra stjórnvalds til dómstóla nema sérstaka lagaheimild sé að finna sem heimilar slíkt. Frumvarp þetta hefur enga slíka lagaheimild að geyma.

Vegna sérstöðu Íbúðalánasjóðs er rétt að taka til athugunar hvort setja ætti lagaheimild um mögulega kæruheimild sjóðsins til dómstóla. Benda má á að Lánasjóður íslenskra námsmanna hefur slíka heimild í 3. mgr. 5. gr. laga nr. 21/1992 um Lánasjóð íslenskra námsmanna þar sem fram kemur að úrskurðarnefnd í málefnum sjóðsins geti að kröfu stjórnar sjóðsins frestað réttaráhrifum úrskurðar síns á meðan stjórnin ber málið undir dómstóla, enda telji nefndin úrskurðinn muni hafa í för með sér veruleg fjárhagsleg áhrif á sjóðinn.

Að mati Íbúðalánasjóðs standa engin rök í vegi fyrir að hann ætti að hafa sambærilega heimild enda geta úrskurðir nefndarinnar haft í för með sér veruleg fjárhagsleg áhrif fyrir sjóðinn. Sé það mat Íbúðalánasjóðs að slíkir úrskurðir stangist á við lög ætti sjóðurinn ótvírætt að hafa heimild til þess að bera úrskurð nefndarinnar undir dómstóla.

Almennt um frumvarpið

Úrskurðarnefnd um velferðarmál er ætlað að koma í stað sjö nefnda sem starfa í dag. Það er áhyggjuefni að við þessi umskipti muni fagleg þekking minnka á þeim málaflokkum sem heyra undir nefndirnar. Þetta gerist einkum með tvennum hætti. Í fyrsta lagi vegna fækkunar nefndarmanna þar sem núverandi nefndir hafa 21 nefndarmenn en við umskiptin munu nefndarmenn einungis vera níu.

Í öðru lagi mun hin nýja nefnd mun hafa málaflokka sem spanna mun breiðara svið lögfræðinnar en þeir málaflokkar sem núverandi nefndir eru bundnar við í dag.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins

Um 3. gr.

Skipan úrskurðarnefndarinnar er ólík skipan annarra nefnda í stjórnsýslunni. Almennt er það svo að allir nefndarmenn taka þátt, eða í hið minnsta geta tekið þátt, í afgreiðslu mála. Meginreglan í stjórnsýslurétti er sú að nefnd er ályktunarhæf þegar meiri hluti hennar er saman kominn til að taka ákvörðun. Í frumvarpi þessu er hins vegar lagt til að nægjanlegt formaður nefndarinnar og tveir aðrir nefndarmenn séu saman komnir svo nefndin verði ályktunarhæf þó nefndarmenn séu níu talsins. Formaður nefndarinnar þarf ávallt að sitja fundi til að nefndin sé ályktunarhæf og velur hann hverjir sitja fundi hverju sinni. Á fyrirkomulag þetta í raun meira skylt við skipan í Hæstarétti en skipun úrskurðarnefnda í stjórnsýslunni, að því undanskyldu að forseti Hæstaréttar þarf ekki að taka sæti í öllum dómsmálum.

Fyrirkomulag þetta getur haft óheppileg áhrif í för með sér. Til dæmis getur þetta boðið upp á að formaður nefndarinnar leitist frekar við að hafa nefndarmenn sem væru sammála sér eða hafa svipaðar skoðanir og hann.

Einnig getur þetta haft í för með sér að fordæmisgildi úrskurða minnki þar sem sömu nefndarmenn sitja ekki saman í öllum málunum. Þannig geta komið upp þær aðstæður að nefndarmenn A, B og C sitja saman fund þar sem mál eru tekin til afgreiðslu. Á næsta fundi munu mögulega nefndarmenn D, E og F sitja saman og úrskurða á annan hátt en hefur verið gert í sambærilegum málum vegna annarra túlkunar eða skoðunar á málinu hvað varðar atriði sem málið lýtur að eða lagatúlkunar.

Aftur á móti geta kostirnir við þetta fyrirkomulag verið þeir að fundir séu haldir oftar sem leiðir til þess að minni líkur eru á að mál séu lengi óafgreidd.

Um 7. gr.

Nefndin á að jafnaði að úrskurða í málum innan þriggja mánaða. Þó er gerð undantekning á málum sem varða 18. gr. laga um greiðsluaðlögun einstaklinga nr. 101/2010. Í þeirri grein kemur fram að skuldari geti kært ákvörðun umsjónarmanns um að mæla gegn því að nauðasamningur til greiðsluaðlögunar og samningur um greiðsluaðlögun fasteignaveðkrafna komist á í þeim tilfellum þar sem samningur um greiðsluaðlögun einstaklinga kemst ekki á. Frestur fyrir nefndina til að úrskurða í þeim málum er tvær vikur.

Engar skýringar eru að finna hvers vegna þessi mál eigi að fá sérmeðferð hjá nefndinni. Það má þó leiða líkur að því að sé vegna þeirra hagsmuna sem reyni á í þeim málum. Skuldari hefur

mikla hagsmuni af því að fá niðurstöðu í mál sitt sem fyrst og kröfuhafar líka þar sem þeir fá ekki greitt fyrr en skuldari fer úr greiðsluskjóli með eða án samnings. Með þetta í huga telur Íbúðalánasjóður að þessi undantekning ætti líka að ná til 15. gr. laga um greiðsluaðlögun einstaklinga en í þeirri grein kemur fram að umsjónarmaður geti vísað málinu frá sér ef í ljós koma upplýsingar sem ætla má að hindri að greiðsluaðlögun sé heimil. Eins og með 18. gr. þá er frestur kærunefndar greiðsluaðlögunarmála til að úrskurða í þeim málum einnig tvær vikur. Sömu rök eiga við hérna um að úrskurðarfresturinn í 15. gr. eigi að halda sér eins og með 18. gr.

Um 8. gr.

Í greininni er fjallað um að nefndinni sé heimilt að fresta réttaráhrifum kærðar ákvörðunar ef sérstakar ástæður mæla með því. Í skýringum við greinina segir að verið sé að áréttta 29. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993. Markmiðið virðist ekki vera að breyta núgildandi reglu 29. gr. laganna. Í því samhengi er rétt að benda á að 8. gr. frumvarpsins gerir kröfu um að sérstakar ástæður þurfi að vera til staðar svo hægt sé að fresta réttaráhrifum á meðan 29. gr. gerir enga slíka kröfu heldur einungis að aðstæður mæli með slíku. Sé ætlunin ekki að þrengja reglu 29. gr. telur Íbúðalánasjóður að breyta þurfi orðalagi 8. gr. frumvarpsins þannig að ekki sé gerður áskilnaður um að sérstakar aðstæður þurfi að vera til staðar svo hægt sé að fresta réttaráhrifum.

Reykjavík 6. nóvember 2014

f.h. lögfræðisviðs Íbúðalánasjóðs

Aron Thorarensen

Nefndasvið Alþingis

Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Akureyri, 6. nóvember 2014
1411010 IE

Efni: Umsögn um frv. til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál.

Með tölvubréfi dags. 24. október 2014 óskaði velferðarnefnd Alþingis eftir umsögn Jafnréttisstofu um frv. til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál, þskj. 233, lp. 144.

Með frumvarpinu er lagt til að sjö af níu úrskurðarnefndum verði sameinaðar í eina og er tilgangurinn með þessari breytingu að auka hagkvæmni og bæta vinnubrögð. Jafnréttisstofa fagnar breytingum sem eru til þess ætlaðar að bæta þjónustu stjórnisýslunnar við borgarana og tryggja réttarstöðu þeirra.

Jafnréttisstofa er sammála því að kærunefnd jafnréttismála verði ekki sameinuð þessari úrskurðarnefnd, enda að því stefnt að því að hún fái mun umfangsmeira hlutverk á nýjum réttarsviðum innan tíðar.

Um 2. gr.

Í sambandi við skipan nefndarmanna minnir Jafnréttisstofa á 15. gr. laga nr. 10/2008 um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla um skipan í nefndir, ráð og stjórnir á vegum hins opinbera. Gæta þarf að því að hlutfall kynja í nefndum sé sem jafnast og ekki minna en 40%, séu fulltrúar fleiri en þrír. Sama á við um skipan matsnefndar lið nr. 2 í greininni.

Um 1. mgr. 9. gr.

Jafnréttisstofa telur að kveða eigi á um það í lagaákvæðinu að úrskurðir og álit verði birt. Því er lagt til að orðið *helstu* í fyrsta málslíð verði felld út. Opinber birting úrskurða og álita er til þess fallin að bæta réttaröryggi og auka gagnsæi og þannig bæta stöðu borgaranna og þjónustu við þá.

Um 2. mgr. 9. gr.

Það er mjög gott að úrskurðarnefndin skuli eiga að skrifa skýrslu um störf sín. Því er velt upp hér hvort ekki væri ástæða til að kveða á um að upplýsingar t.d. um leiðbeinandi reglur sem nefndar eru, yrðu birtar t.d. á heimasíðu úrskurðarnefndarinnar. Slík birting gæti verið til mikils gagns fyrir almenning og önnur stjórnvöld.

Um 11. gr.

Jafnréttisstofa veltir upp þeim kosti að bæta inn í ákvæðið að í reglugerðinni skuli kveðið nánar á um skýrsluna sem á að skila skv. 2. mgr. 9. gr. Nánari útfærslu á efni hennar, hvernig því verði fylgt eftir að hún verði gerð, hvaða upplýsingar úr skýrslunni ættu að vera aðgengilega almenningu, að upplýsingar séu kyngreindar og þ.u.l.

Sé óskað frekari athugasemda eða upplýsinga þá veitir undirrituð þær fúslega.

Virðingarfyllst,
f.h. Jafnréttisstofu

Ingibjörg Elíasdóttir
lögfræðingur

Velferðarnefnd Alþingis
Skrifstofu Alþingis, nefndarsvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála.

Í tilefni af beiðni velferðarnefndar Alþingis um umsögn um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála eru af hálfu kærunefndar barnaverndarmála settar fram eftirfarandi athugasemdir og ábendingar til velferðarnefndarinnar.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir því að við gildistöku þess komi úrskurðarnefnd velferðarmála í stað kærunefndar barnaverndarmála og gegni þá því hlutverki sem kærunefndin fer nú með samkvæmt barnaverndarlögum, sbr. 1. tölul. 13. gr. frumvarpsins. Þarna þarf sérstaklega að huga að því að barnaverndarmál hafa sérstöðu af ýmsum ástæðum. Á þessu réttarsviði er fjallað um mjög viðkvæm mál er varða einstaklinga og fjölskyldur, helgustu réttindi og hagsmuni sem hafa oftast langvarandi áhrif á þá sem þar eiga hlut að máli, einkum börn. Löggjöfin hefur í vaxandi mæli leitast við að koma til móts við þessi sjónarmið. Réttindi barna hafa fengið aukið vægi í löggjöf og jafnframt er leitast við að tryggja þau enn betur með alþjóðlegum sáttmálum. Mál eru sérstaklega erfið þegar réttindi foreldra og barna rekast á. Það á bæði við um mál sem rekin eru fyrir dómstólum og hjá stjórnvöldum. Í löggjöf og framkvæmd er viðurkennt að þegar hagsmunir barna og foreldra rekast á skuli hagsmunir barnsins ráða. Skilgreiningar á hagsmunum barna eru oft sérstaklega vandsamar en úrlausn á réttarágreiningu á þessu sviði veltur of á því hvernig hagsmunir barnsins sem í hlut á eru skilgreindir.

Í 2. mgr. 6. gr. barnaverndarlaga nr. 80/2002 segir að í kærunefnd barnaverndarmála sitji þrír menn. Hæstiréttur tilnefni formann og skuli hann uppfylla hæfisskilyrði til að vera héraðsdómari. Nefndarmenn skuli hafa sérþekkingu á málefnum barna. Í athugasemdum sem fylgdu frumvarpi til barnaverndarlaga segir um þetta lagaákvæði að gert sé ráð fyrir því að í nefndinni sitji fólk sem hafi sérstaka þekkingu á barnaverndarmálum vegna menntunar sinnar eða starfsreynslu. Í þessu sambandi má einnig benda á að í 54. gr. sömu laga, þar sem fjallað er um sérfróða meðdómsmenn í málum sem rekin eru fyrir dómi samkvæmt X. kafla laganna, segir að kveðja skuli til sérfróða meðdómsmenn til setu í dómi nema útivist verði af hálfu aðila eða máli verði vísað frá vegna augljósra annmarka. Þannig hljóðar lagagreinin eftir að henni var breytt með 27. gr. laga nr. 80/2011 en í athugasemdum sem fram koma í frumvarpi til lagabreytingarinnar segir

að rétt þyki að kveða skýrara að orði um skyldu til að kveðja til sérfróða meðdómsmenn í barnaverndarmálum. Við setningu núgildandi laga hafi verið gengið út frá því að barnaverndarmál væru þannig vaxin efnislega að almennt bæri að gera ráð fyrir að sérþekkingar væri þörf. Samkvæmt greinargerð með frumvarpi til laganna hafi verið gengið út frá því að sérfróðir meðdómsmenn yrðu kallaðir til nema í undantekningartilvikum. Í dómi Hæstaréttar frá 7. febrúar 2008 í máli nr. 382/2007 komi fram að það sé háð mati héraðsdómara hvort kveðja skuli til sérfróða meðdómendur samkvæmt 54. gr. laganna en í málinu hafði héraðsdómari einn lagt efnisdóm á mál og sýknað stefndu af kröfu um sviptingu forsjár. Ekki þyki rétt að kvika frá því að þörf sé sérþekkingar til að kveða upp efnisdóm í barnaverndarmáli. Því þyki rétt að taka af öll tvímæli og gera það skylt að kveðja til sérfróða meðdómsmenn nema við þær sérstöku aðstæður sem er lýst í ákvæðinu.

Þarna er viðurkennt og lögð áhersla á að ákveðinnar sérþekkingar er þörf við meðferð barnaverndarmála. Til að útskýra þetta nánar er í eftirfarandi umfjöllun bent á hvernig viðfangsefni kærunefndar barnaverndarmála horfir við í þeim málum þar sem sérstaklega reynir á að nefndarmenn hafi sérþekkingu á úrlausnarefninu.

Samkvæmt 1. mgr. 6. gr. barnaverndarlaga er heimilt að skjóta til kærunefndar barnaverndarmála úrskurðum og stjórnsýsluákvörðunum barnaverndarnefnda og í ákveðnum tilvikum ákvörðunum Barnaverndarstofu. Í 74. gr. laganna er kveðið á um réttindi barna í fóstri til umgengni við foreldra og aðra sem eru barni nákomnir. Foreldrar eiga rétt til umgengni við barn í fóstri nema umgengni sé bersýnilega andstæð hagsmunum og þörfum barnsins og ósamrýmanleg þeim markmiðum sem stefnt er að með ráðstöfun þess í fóstur. Þeir sem telja sig nákomna barninu eiga með sama hætti rétt til umgengni við barnið, enda verði talið að það sé til hagsbóta fyrir barnið. Sú meginregla kemur jafnframt fram í lagagreininni að þegar tekin er afstaða til umgengni barns við foreldra og aðra nákomna skuli tekið mið af því hvað þjóni hagsmunum barnsins best. Barnaverndarnefnd hafi úrskurðarvald um ágreiningsefni er varði umgengni barns við foreldra og aðra nákomna, hvort sem það varðar rétt til umgengni, umfang umgengnisréttar eða framkvæmd. Ef sérstök atvik valda því, að mati barnaverndarnefndar, að umgengni barns við foreldra sé andstæð hag þess og þörfum geti nefndin úrskurðað að foreldri skuli ekki njóta umgengnisréttar. Barnaverndarnefnd geti á sama hátt ákveðið að aðrir, sem telja sig nákomna barninu, njóti ekki umgengnisréttar ef hún telur að skilyrðum um að það sé til hagsbóta fyrir barnið sé ekki fullnægt.

Ákvarðanir barnaverndarnefnda samkvæmt 74. gr. barnaverndarlaga sæta kæru til kærunefndar barnaverndarmála samkvæmt 1. mgr. 6. gr. laganna. Við úrlausn á slíkum ágreiningi er af augljósum ástæðum nauðsynlegt að sérfræðingar skipi sæti í úrskurðarnefnd velferðarmála sem hafa viðeigandi þekkingu á því sem um ræðir. Börn í fóstri búa oft við erfiðar og flóknar aðstæður. Stundum hafa þessi börn orðið fyrir áfalli eða eiga að baki mislanga áfallasögu. Við úrlausn á ágreiningi um umgengni við barn í fóstri er nauðsynlegt að faglegt mat fari fram á því hvernig komið verði til móts við þarfir barnsins við slíkar aðstæður. Niðurstöður í þessum málum þurfa að vera studdar röksemdum sem aðeins verða byggðar á faglegri þekkingu á þroska barna og réttum skilgreiningum á því hvort um frávík í þroska sé að ræða svo og faglegri þekkingu á því hverjar þarfir barnsins eru í þeirri stöðu sem

það er í. Sérfræðingar sem úrskurða í þessum málum þurfa því að hafa viðtæka þekkingu á eðlilegum þroskaferli barna, og átta sig á frávikum í þroska til að reyna að fá sem besta yfirsýn yfir það hvað barni er fyrir bestu þegar teknar eru afdrifaríkar ákvarðanir í lífi þess og hafa í mörgum tilvikum langvarandi áhrif. Það kemur einnig í hlut sérfræðinga að meta andlegt ástand foreldra og annarra nákominna svo og hæfni þeirra til að koma til móts við þarfir barnsins sem um ræðir og hvað í fari þeirra getur hamlað þroska barnsins eða jafnvel verið skaðlegt fyrir það. Það er því nokkuð ljóst að hagsmunir barna í viðkvæmum barnaverndarmálum eru best tryggðir ef bæði er til staðgóð fagþekking á málefnum barna sem fullorðinna sem skilar sér í rökstuðningi þeirra mála sem leyst er úr fyrir kæru- eða úrskurðarnefnd.

Lykilatriði í ágreiningsmáli vegna umgengni við barn í fóstri er að niðurstaðan verði sem mest í samræmi við þarfir, hagmuni og réttindi barnsins samkvæmt 74. gr. barnaverndarlaga. Rökstuðningurinn verður því að vera studdur faglegri þekkingu sérfræðinganna á því sem skiptir máli í þeim tilgangi að niðurstaðan verði í samræmi við þann rétt sem lögunum er ætlað að tryggja barninu.

Í 2. gr. frumvarps til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála er mælt fyrir um nefndarskipan úrskurðarnefndarinnar. Í 3. tölul. greinarinnar segir að ráðherra skipi sex aðra nefndarmenn, þ.e. aðra en formann og tvo varaformenn, og jafn marga til vara. Þrír þeirra skuli hafa embættis- eða meistaraþróf í lögfræði og einn skuli vera læknir. Þá segir þar að þess skuli gætt að innan nefndarinnar sé jafnan nauðsynleg sérþekking á þeim sviðum sem fjallað er um í nefndinni. Í frumvarpi til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála er ekki tilgreint sérstaklega hverrar sérþekkingar er þörf við úrlausn á málum, sem sæta kæru samkvæmt barnaverndarlögum. Það er að minnsta kosti ekki gert á sambærilegan hátt og gert var í frumvarpi til barnaverndarlaga, þ.e. að nefndarmenn hafi sérstaka þekkingu á barnaverndarmálum vegna menntunar sinnar eða starfsreynslu. Í athugasemdum við 2. gr. frumvarps til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála kemur þó fram að við skipan í úrskurðarnefndina sé mikilvægt að tryggja að í nefndinni séu sérfræðingar á þeim sviðum sem fjallað er um í nefndinni, líkt og nú sé í starfandi nefndum. Þar megi nefna sérfræðinga á sviði félagsmála, barnaverndarmála og fjármála.

Í 2. mgr. 3. gr. frumvarpsins segir að þrír nefndarmenn skuli að jafnaði eiga sæti í úrskurðarnefndinni þegar fjallað er um mál sem nefndinni berast. Formaður ákveði hvernig nefndin sé skipuð í hverju máli. Hann skuli gæta þess að í nefndinni eigi sæti þeir sem bestu þekkingu hafi til úrlausnar málsins.

Í þessu sambandi er bent á að formaður úrskurðarnefndarinnar getur aðeins gætt að þeirri lögboðnu skyldu að skipan nefndarinnar við úrlausn barnaverndarmála verði þannig að nefndarmenn hafi viðeigandi sérfræðiþekkingu ef þeir tveir, sem eftir standa þegar skipaðir hafa verið þrír af sex nefndarmönnum með embættis- eða meistaraþróf í lögfræði og einn læknir, hafi sérþekkingu á barnaverndarmálum. Það samræmist hins vegar illa því sjónarmiði sem lýst er í frumvarpinu um að einn megin tilgangur þess sé að auka skilvirkni í öllum kærumálum sem fyrirhugað er að sæti úrlausn úrskurðarnefndar velferðarmála. Með því að tveir af sex nefndarmönnum hafi sérþekkingu í barnaverndarmálum verða færri nefndarmenn

með sérþekkingu á öðrum réttarsviðum þeirra úrlausnarefna sem úrskurðarnefndinni er ætlað að ná til. Þegar tillit er tekið til þess mikla málafjölda sem þar er um að ræða verður ekki séð að tilgangi fyrirhugaðrar lagasetningar verði náð um skilvirkni, réttaröryggi og vandaða málsmeðferð.

Í stuttu máli má segja að með frumvarpi til laga um úrskurðarnefnda velferðarmála hafi ekki tekist að samræma þau sjónarmið sem hér að framan er lýst og hljóta að vera skilyrði fyrir því að tilgangi með fyrirhugaðri lagasetningu verði náð. Með því að huga betur að þeim þáttum í frumvarpinu sem hér hefur verið bent á verður væntanlega komið í veg fyrir að skipan úrskurðarnefndarinnar verði allt of þröngur stakkur sniðinn í þessum vandasama og mikilvæga málaflokki.

Reykjavík, 25. nóvember 2014.

Sigríður Ingvarsdóttir,

formaður kærunefndar barnaverndarmála

Alþingi 25.11.2014

Málsnr.: 1410054
Málalykill: 0.34.8

KÆRUNEFND
GREIÐSLUAÐLÖGUNARMÁLA
Hafnarhúsinu við Tryggvagötu
150 Reykjavík

Velferðarnefnd Alþingis
Skrifstofu Alþingis, nefndarsvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 25. nóvember 2014

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála.

Í tilefni af beiðni velferðarnefndar Alþingis á fundi nefndarinnar 19. nóvember 2014 um umsögn um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála eru af hálfu kærunefndar greiðsluaðlögunarmála settar fram eftirfarandi athugasemdir og ábendingar til velferðarnefndarinnar.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir því að við gildistöku þess komi úrskurðarnefnd velferðarmála í stað kærunefndar greiðsluaðlögunarmála. Samkvæmt ákvæði til bráðabirgða II skal málum, sem við gildistöku laganna hafa verið tekin til efnismeðferðar eða ákvörðunar um framsendingu eða frávísun á fundi kærunefndar, lokið hjá þeirri nefnd sem hefur þau til meðferðar. Af þessu leiðir að öll önnur mál flytjast til úrskurðarnefndar velferðarmála þann dag sem lagafrumvarpið tekur gildi. Í dag liggja fyrir 260 óafgreidd mál hjá kærunefnd greiðsluaðlögunarmála og enn hafa engin þeirra verið tekin til efnismeðferðar.

Samkvæmt 12. gr. frumvarps til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála er gert ráð fyrir því að frumvarpið öðlist lagagildi 1. janúar 2015. Því má ætla að um það bil 250 mál muni flytjast til úrskurðarnefndar velferðarmála þann dag frá kærunefnd greiðsluaðlögunarmála. Samkvæmt 3. mgr. 7. gr. lagafrumvarpsins skal úrskurðarnefndin kveða upp úrskurð eða gefa álit svo fljótt sem kostur er og að jafnaði innan þriggja mánaða eftir að henni berst mál nema sérstakar ástæður hamli.

Telja verður útilokað að úrskurðarnefndin geti annað þessum málafjölda á tilsettum tíma auk þeirra mála sem nefndinni berast eftir 1. janúar 2015 ásamt öllum þeim málum sem einnig munu flytjast til úrskurðarnefndarinnar frá þeim nefndum sem lagðar verða af við gildistöku lagafrumvarpsins. Þá er sérstaklega litið til þess að einungis er gert ráð fyrir því samkvæmt 2. gr. frumvarpsins að formaður úrskurðarnefndarinnar og tveir varaformenn verði í fullu starfi en aðrir nefndarmenn verði skipaðir eins og verið hefur, þ.e. án þess að vera þar í fullu starfi, sem er í frumvarpinu talin ein af megin ástæðum þess að ekki hefur tekist að afgreiða kærumál með nægum hraða hjá þeim nefndum sem lagðar verða af með gildistöku lagafrumvarpsins.

Verði ekki hugað betur að þessum annmarka má gera ráð fyrir því að ekki verði unnt að uppfylla þann megintilgang lagafrumvarpsins að auka skilvirkni og hraða málsmeðferð í kærumálum sem koma til meðferðar úrskurðarnefndar velferðarmála verði frumvarpið að lögum.

Fyrir hönd kærunefndar greiðsluaðlögunarmála

Sigríður Ingvarsdóttir formaður

Nefndasvið Alþingis

Austurstræti 8-10

150 Reykjavík

**Umsögn Landssambands eldri borgara um Frumvarp til laga um
úrskurðarnefnd velferðarmála**

Mál nr 207 / 2014:

Hlutverk Úrskurðarnefndar velferðarmála er skv. frumvarpinu:

„Úrskurðarnefnd velferðarmála skal úrskurða í kærumálum vegna stjórnvaldsákvarðana og veita álit eða úrskurða í öðrum ágreiningsmálum eftir því sem mælt er fyrir um í lögum. Úrskurðarnefndin er sjálfstæð og óháð í störfum sínum.“

Við þær breytingar sem hér eru lagðar til um að sameina 7 úrskurðarnefndir í eina úrskurðarnefnd velferðarmála er áætlað að meiri skilvirkni og fagleg vinna verði við að úrskurða í þeim málum sem eru á borði núverandi úrskurðarnefnda. Einnig er verið að leggja til að fastir starfsmenn sinni þeirri vinnu sem að mestu hefur verið unnin með annarri vinnu hingað til. Það verður því að gera ráð fyrir að afgreiðslutími úrskurða muni styttest, en oft hafa verið gerðar athugasemdir við síðbúna afgreiðslu þeirra mála sem nefndirnar hafa fengið til meðferðar. Landssamband eldri borgara telur að það muni verða til að bæta vinnubrögð og faglegt starf og leggur til að frumvarpið verði samþykkt.

3. nóv. 2014

F.h. Landssambands eldri borgara.

Jóna Valgerður Kristjánsdóttir.

LANDSSAMBAND
SUMARHÚSAEIGENDA

Velferðarnefnd
Alþingi
Austurstræti
101 Reykjavík

nefundasvid@althingi.is

Reykjavík 28. október 2014

Umsögn um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, þingskjal 233 – 207 mál.

Landssamband sumarhúsaeigenda, sem eru hagsmunasamtök sumarhúsaeigenda, telur það athyglisvert að af þeim tíu tugum félaga og stofnana sem fá frumvarpið til umsagnar þá er það ekki sent Landssambandi sumarhúsaeigenda. Ein þeirra stjórnarsýslunefnda sem verða sameinaðar í úrskurðarnefnd velferðarmála er kærunefnd húsamála. Henni er ætlað að skera úr ágreiningi milli einstaklinga eða félaga og einstaklinga í frístundahúsabyggð skv. lögum nr. 75/2008, um frístundabyggð og leigu lóða undir frístundahús, og snertir því málefni Landssambandsins mjög mikið.

Landssamband sumarhúsaeigenda fagnar framkomnu frumvarpi til laga um nýja úrskurðarnefnd velferðarmála.

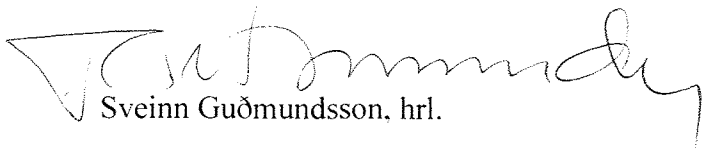
Tilgangur frumvarpsins er að sameina sjö sjálfstæðar stjórnarsýslunefndir en hlutverk hvernar þeirra um sig hefur verið að endurskoða ákvarðanir stjórnvalda í málum einstaklinga eða skera úr ágreiningi milli einstaklinga eða félaga og einstaklinga, þar á meðal er kærunefnd húsamála. Henni er ætlað að skera úr ágreiningi milli einstaklinga eða félaga og einstaklinga í frístundahúsabyggð, *þ.m.t. mat á ársleigu framlengds leigusamnings*. Kærunefnd húsamála og undanfari hennar *úrskurðarnefnd frístundahúsamála* hefur unnið gott starf og skorið úr ágreiningi milli málsaðila en málshraði hefur ekki verið boðlegur. En tilgangur þessara stjórnarsýslunefnda er að greiða úr ágreiningi milli aðila fljótt og vel á stjórnarsýslustigi til að spara málsaðilum að fara með ágreininginn fyrir dómstóla, þótt sú leið sé ávallt fær. Landssambandið fagnar því mjög að með nýrri skipan mála og sameiningu þessara stjórnarsýslunefnda þá verði ráðnir þrír starfsmenn til fimm ára, formaður og tveir varaformenn sem hafa það að aðalstarfi að stýra starfi nefndarinnar ásamt föstu starfsliði. Þá skal ráðherra skipa sex aðra nefndarmenn til fjögurra ára ásamt varamönnum sem hafi það starf að aukastarfi. Það gefur ráðherra færi á að skipa breiðan hóp fagmanna til að fjalla um hin ólíklegustu deilumál sem vísað verður til nefndarinnar. Með þessu fyrirkomulagi má vænta þess að málin gangi miklu mun greiðar en gerist í dag. Fyrri breyting á lögum nr. 75/2008, um frístundabyggð og leigu lóða undir frístundahús, um skipun nefndarmanna kærunefndar húsamála við sameiningu þriggja nefnda, var mjög misráðin, þ.e. að hafa skipan nefndarmanna óbreytta frá ákvæðum laga um fjöleignarhús.

Landssambandið styður það alshugar að allir nefndarmenn verði eingöngu skipaðir af ráðherra án íhlutunar hagsmunasamtaka. Gefur það starfi nefndarinnar trúverðugra yfirbragð.

Benda má að lokum á umsögn þáverandi úrskurðarnefndar frístundamála til félags- og tryggingamálanefndar, dags. 5. maí 2010, við tillögu frumvarps um skipan kærunefndar húsmála en þar segir um það efni „Með hliðsjón af hlutverki nefndarinnar sem er meðal annars mat á ársleigu framlengds leigusamnings skv. 13. gr. laga nr. 75/2008, kaupverði lóðar skv. 15. gr., innlausn og hvert skuli vera innlausnarverð fyrir mannvirki leigutaka og eflir atvikum um fjárhæð greiðslu sérstakra bóta eða lækkun innlausnarverðs vegna ástands lóðar í samningslok skv. 14. gr. er nauðsynlegt að skipa fasteignasala í nefndina. Reikna má með að það sem hér hefur verið talið upp verði þeir þættir sem oftast munu koma til álita nefndarinnar í framtíðinni og því er mikilvægt að sá aðili sem þekkir vel til eðlis og þróunar fasteignamarkaðarins sitji í nefndinni, a.m.k. ef gera má ráð fyrir að frístundahúsamál verði hlutfallslega mörg þeirra mála sem berast hinni nýju nefnd.“

Landssamband sumarhúsaeigenda er reiðubúið að senda fulltrúa á fund nefndarinnar verði óskað eftir því.

Viðfangarfullst

Sveinn Guðmundsson, hrl.

MANNRÉTTINDASKRIFSTOFA ÍSLANDS
ICELANDIC HUMAN RIGHTS CENTRE

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 29. október 2014.

Efni: Umsögn Mannréttindaskrifstofu Íslands um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 144. löggjafarþing 2014 - 2015. Þingskjal nr. 233 – 207. mál.

Mannréttindaskrifstofu Íslands (MRSÍ) hefur borist ofangreint lagafrumvarp til umsagnar..

MRSÍ telur það ætíð af hinu góða að ríkið geri ráðstafanir til þess að vinna betur að ákveðnum málaflokkum og auka skilvirkni stjórnvalda en bendir þó á að það er mikilvægt við hagræðingu og endurskipulagningu að ljóst sé að hún verði raunverulega til þess að bæta ástand mála.

Með lagafrumvarpinu er lagt til að sameina sjö úrskurðar- og kærunefndir í eina. Þannig mun því starfa ein nefnd með níu nefndarmönnum í stað sjö nefnda með 21 nefndarmönnum. Af þessum níu nefndarmönnum verða þrír í í föstu starfi og þar af einn forstöðumaður úrskurðarnefndarinnar. Einnig munu þeir starfsmenn sem starfað hafa við nefndirnar sem starfsmenn ráðuneytisins og jafnframt sinnt öðrum störfum nú verða starfsmenn úrskurðarnefndar velferðarmála. Samræma á málsmeðferðarreglur og auka sjálfstæði úrskurðarnefndarinnar með því að færa hana út úr ráðuneytinu. Með þessu á skv. athugasemdum með frumvarpinu að ná fram aukinni framleiðni og skilvirkni í ríkisrekstri í samræmi við tillögur hagræðingarhóps ríkisstjórnarinnar frá 11. nóvember 2013.

MRSÍ fagnar því að aukið verði á skilvirkni úrskurðar- og kærunefnda velferðarráðuneytisins en vill koma á framfæri áhyggjum sínum af því að með þessu verða sameinaðar sjö nefndir sem starfa á afar breiðum og ólíkum grundvelli. MRSÍ telur að það geti verið erfitt fyrir nefndarmenn og starfsmenn nefndarinnar að ná utan um alla þessa málaflokka og að hætt sé við því að ekki sé fyrir hendi fullnægjandi sérfræðiþekking þeirra nefndarmanna sem koma til með að taka ákvörðun í svo margvíslegum og mismunandi málum. Telur MRSÍ það skoðunarvert hvort það geti samræmst góðum stjórnsýsluháttum og hvort það veiti nægilegt réttaröryggi fyrir hinn almenna borgara sem leitar réttar síns í stjórnsýslunni.

MRSÍ telur afar mikilvægt að við skipun í nefndina verði lögð áhersla á að finna nefndarmenn sem hafi nauðsynlega sérþekkingu á þeim sviðum sem úrskurðarnefndinni er ætlað að fjalla um, líkt og kemur fram í 3. mgr. 2. gr. frumvarpsins. Enn fremur er nauðsyn að vanda val á starfsfólki úrskurðarnefndarinnar og mikilvægt að það hafi sérþekkingu á þeim málum sem þeim er ætlað að vinna að fyrir hana.

MANNRÉTTINDASKRIFSTOFA ÍSLANDS
ICELANDIC HUMAN RIGHTS CENTRE

Virðingarfyllst,

f.h. Mannréttindaskrifstofu Íslands

Jóna Aðalheiður Pálmadóttir, lögfræðingur

Neytendasamtökin

Húseigendafélagið

Nefndasvið Alþingis
Velferðarnefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 4. nóvember 2014

Efni: Umsögn Húseigendafélagsins og Neytendasamtakanna um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál.

Með tölvupósti dags. 24. október sl. barst Húseigendafélaginu og Neytendasamtökunum ofangreint frumvarp til umsagnar. Þar sem fyrrnefnd félög telja sig eiga sameiginlegra hagsmuna að gæta á þessu sviði var ákveðið að senda sameiginlegar athugasemdir við frumvarpið og eru þær eftirfarandi:

Með frumvarpinu er lagt til að sjö úrskurðar- og kærunefndir á sviði velferðarráðuneytisins verði sameinaðar í eina. Leiði það til skjótari og skilvirkari stjórnsýslu er ekkert nema gott um það að segja en þó hafa Húseigendafélagið og Neytendasamtökin af því nokkrar áhyggjur að örðugt verði fyrir hina nýju nefnd að hafa yfirsýn og sérþekkingu á öllum þeim ólíku málaflokkum sem henni er ætlað að sinna, auk þess sem hætt sé við að ákveðin sérfræðipækning glatist við fækkun nefndarmanna.

Að mati Húseigendafélagsins og Neytendasamtakanna er sérstök ástæða til að óttast þetta þegar kemur að kærunefnd húsamála en verksvið þeirrar nefndar er af töluvert öðrum toga en hinna sex nefndanna sem lagt er til að verði sameinaðar í eina. Sú nefnd tekur þannig ekki til endurskoðunar stjórnvaldsákvæðanir af neinu tagi heldur veitir álit í einkaréttarlegum ágreiningi, sem er þá iðulega milli tveggja eða fleiri einstaklinga. Þannig má segja að nefndin starfi einvörðungu á talsvert þröngu sviði kröfuréttar en ekki stjórnsýsluréttar en verkefni hennar eru að gefa álit sitt á ágreiningi sem fellur undir ákvæði húsaleigulaga nr. 36/1994, laga um fjöleignarhús nr. 26/1994 og laga um frístundabyggð og leigu lóða undir frístundahús nr. 75/2008. Er því um talsvert sérhæft svið að ræða.

Sé verksvið hinna sex nefndanna skoðað nánar má sjá að til kærunefndar barnaverndarmála má skjóta ákvörðunum barnaverndarnefnda og ákveðnum ákvörðunum Barnaverndarstofu, til kærunefndar greiðsluaðlögunarmála má skjóta ákveðnum ákvörðunum umboðsmanns skuldara eða umsjónarmanns með greiðsluaðlögun (sem umboðsmaður skuldara hefur þá skipað til starfans), til úrskurðarnefndar almannatrygginga má skjóta ákveðnum ákvörðunum Tryggingastofnunar og Sjúkratrygginga, til úrskurðarnefndar atvinnuleysistrygginga

og vinnumarkaðsaðgerða má skjóta ákvörðunum Vinnumálastofnunar, til úrskurðarnefndar félagsþjónustu og húsnæðismála má skjóta ákveðnum ákvörðunum sveitarfélaga og Íbúðalánasjóðs og til úrskurðarnefndar fæðingar- og foreldra-orlofsmála má skjóta tilteknum ákvörðunum Tryggingastofnunar og Fæðingar-orlofssjóðs.

Í öllum tilvikum er þannig um að ræða mögulega endurskoðun á ákvörðunum opinberra aðila, en ekki úrskurði um einkaréttarlegan og fjárhagslegan ágreining milli tveggja einkaaðila. Því er óhjákvæmilegt að líta svo á að kærunefnd húsamála skeri sig verulega úr meðal þeirra nefnda sem til stendur að sameina.

Samkvæmt framansögðu er því hvatt til þess að frumvarp þetta verði endurskoðað hvað varðar kærunefnd húsamála, en örðugt er að sjá að mál sem varða ágreining milli leigusala og leigutaka og deilur nágranna í fjöleignarhúsum eigi mikið sameiginlegt með þeim málaflokkum sem taldir voru upp hér að ofan. Það er þannig álit Húseigendafélagsins og Neytendasamtakanna að rétt sé að kærunefnd húsamála starfi áfram með óbreyttu sniði hvað þetta varðar.

Að öðru leyti eru ekki gerðar athugasemdir við frumvarpið.

Virðingarfyllt.

f.h. Leigjendaaðstoðar NS,

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

f.h. Húseigendafélagsins

Sigurður Helgi Guðjónsson lrl.

Velferðarnefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Persónuvernd

Rauðarárstíg 10 105 Reykjavík
sími: 510 9600 bréfasími: 510 9606
netfang: postur@personuvernd.is
veffang: personuvernd.is

Reykjavík, 7. nóvember 2014

Tilvísun: 2014101458VEI./--

Efni: Frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál

Persónuvernd vísar til tölvubréfs velferðarnefndar Alþingis frá 24. október þar sem óskað er umsagnar stofnunarinnar um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála (þskj. 233, 207. mál á 144. löggjafarþingi).

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir stofnun úrskurðarnefndar velferðarmála sem skuli úrskurða í kærumálum vegna stjórnvaldsákvæðana og veita álit eða úrskurða í öðrum ágreiningsmálum eftir því sem mælt er fyrir um í lögum.

Í almennum athugasemdum við frumvarpið kemur fram að með því sé lagt til að níu úrskurðar- og kærunefndir á málefnasviði ráðuneytisins verði sameinaðar í eina nefnd, úrskurðarnefnd velferðarmála. Um er að ræða níu nefndir sem spanna breitt svið stjórnsýslunnar, m.a. barnaverndarmál, greiðsluáðlögunarmál, almannatryggingamál, félagsþjónustumál, fæðingarorlofsmál o.fl.

Ljóst er að verði frumvarpið að lögum mun nefndin vinna með mikið magn mjög viðkvæmra persónuupplýsinga. Að mati Persónuverndar er það varhugavert að safna saman á einn stað svo víðtækum og viðkvæmum upplýsingum um einstaklinga, m.a. börn. Telji löggjafinn hins vegar að slíkt sé óhjákvæmilegt er rétt að ákvæði frumvarpsins séu skýr hvað varðar vinnslu persónuupplýsinga hjá úrskurðarnefndinni.

Í 1. gr. frumvarpsins segir að úrskurðarnefnd velferðarmála skuli úrskurða í kærumálum vegna stjórnvaldsákvæðana og veita álit eða úrskurða í öðrum ágreiningsmálum eftir því sem mælt er

fyrir um í lögum. Úrskurðarnefndin sé sjálfstæð og óháð öðrum í störfum sínum. Að mati Persónuverndar fullnægir umrætt ákvæði ekki framangreindri kröfu um skýrleika þar sem hvergi í frumvarpinu sjálfu virðist koma fram um hvað nefndin eigi nákvæmlega að úrskurða. Leggur stofnunin til að fram komi, með skýrum hætti, til hvaða ágreiningsefna og ákvarðana valdsvið nefndarinnar nái.

Þá leggur Persónuvernd til að við lögin verði bætt ákvæði um að um vinnslu persónuupplýsinga hjá nefndinni fari samkvæmt lögum nr. 77/2000, um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga. Telur stofnunin mikilvægt að sú tilvísun komi fram í lögnum sjálfum þar sem fyrir séð er að úrskurðarnefndin muni vinna með mikið magn persónuupplýsinga og þarf því að tryggja að vinnsla hennar samrýmist að öllu leyti ákvæðum laga nr. 77/2000 og þá sérstaklega ákvæðum 11.-13. gr. laganna varðandi öryggi persónuupplýsinga.

Samantekt:

1. Skýra þarf betur hlutverk nefndarinnar, þ. á m. til hvaða sviða stjórnsýslunnar vald hennar skuli ná.
2. Bætt verði við ákvæði um að um vinnslu persónuupplýsinga hjá nefndinni fari samkvæmt lögum nr. 77/2000, um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga.

Virðingarfyllt

Hjördís Stefánsdóttir
settur forstjóri

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
b.t. velferðarnefndar
Austurstræti 8 - 10
150 Reykjavík

Reykjavík 7. nóvember 2014

1411007SA GB/TP
Málalykill: 401

Efni: Úrskurðarnefnd velferðarmála - umsögn um frumvarp 207. mál 144. lp.

Vísað er til tölvupósts frá nefndasviði Alþingis dags. 24. október sl., þar sem ofangreint þingmál var sent til umsagnar hjá Sambandi íslenskra sveitarfélaga.

Almennt

Stjórnsýsla velferðarmála hefur verið mjög til umfjöllunar á síðastliðnum misserum og samhliða ofangreindu þingmáli er jafnframt til umfjöllunar frv. til laga um sérhæfða þjónustumiðstöð á sviði heilbrigðis- og félagsþjónustu (257. mál).

Auk þess mun unnið að gerð frumvarps um nýja stjórnsýslustofnun á sviði félagsþjónustu og barnaverndar sem ætlað er að draga fram mörkin milli stjórnsýslu og þjónustu. Starfsemi Barnaverndarstofu, Fjölmenningsseturs og réttindagæslumanna fatlaðs fólks eru meðal stjórnsýsluverkefna sem þar eru til skoðunar. Á sama tíma er einnig unnið að heildarendurskoðun laga um félagsþjónustu sveitarfélaga og laga um málefni fatlaðs fólks, auk þess sem kynnt hafa verið frumvörp um innleiðingu meginreglna Evrópuréttar um bann við mismunun, einkum á vinnumarkaði.

Ennfremur skal nefnt að í samræmi við áherslur ríkisstjórnarinnar fer nú fram víðtækt starf við einföldun regluverks og það sem kalla mætti straumlínulögun eftirlits. Vinnuhópur um eftirlitsstofnanir hefur verið skipaður af forsætisráðherra þar sem áhersla er lögð á að innleiða meginreglur sem þróaðar hafa verið á vettvangi OECD (Best practice principles for regulatory enforcement and inspections).

Þessar meginreglur skírskota einkum til samskipta einkaréttarlegra aðila við stjórnvöld en að mati sambandsins gilda þær einnig um samskipti milli ríkis og sveitarfélaga á grundvelli stjórnarskrárákvæða um forræði þeirra á eigin málum. Ennfremur er vísað til Evrópusáttmála um sjálfstjórn sveitarfélaga¹ sem innleiddur hefur verið á Íslandi sbr. 4. tölul. 3. gr. sveitarstjórnarlaga, en í 2. mgr. 8. gr. sáttmálans segir: „Allt eftirlit með starfsemi sveitarstjórna skal að jafnaði aðeins beinast að því að farið sé að lögum og grundvallarreglum stjórnskipunar.“

¹ Sjá: <http://www.utanrikisraduneyti.is/samningar/EvrSamningar/nr/560>.

Að áliti sambandsins hefði verið æskilegt að þessi mál sem snúa að stjórnsýslu velferðarþjónustu í viðum skilningi, hefðu öll haldist í hendur þannig að ákveðin heildarmynd væri til umfjöllunar. Þar sem málin koma til skoðunar í áföngum er áriðandi að löggjafinn gefi skýra leiðsögn um það, við afgreiðslu fyrirbyggjandi tveggja mála, hvernig sú heildarmynd er hugsuð sem að stefnt og hvernig hlutverkum einstakra aðila verður lýst í lögum.

Nýtt fyrirkomulag á stjórnsýslu velferðarmála

Hvað varðar verkaskiptingu - annars vegar milli ríkis og sveitarfélaga og hins vegar innan ríkisgeirans - hefur afstaða sambandsins verið sú að greina beri skýrlega á milli þriggja þátta:

- a) Stjórnsýslueftirlit.
- b) Mat á gæðum þjónustu.
- c) Gæsla borgaralegra réttinda.

Nánar um a-lið:

Á undanförnum 15 – 20 árum hefur sú stefna verið áberandi að flytja beri nánast öll stjórnsýsluverkefni frá ráðuneytunum yfir í sjálfstæðar eftirlitsstofnanir, þ.m.t. úrskurðarnefndir. Flutningurinn er yfirleitt rökstuddur með því að mál fái skjótari og betri meðferð hjá sérhæfðum stofnunum og í mörgum tilvikum gengur það eftir. Dæmi eru hins vegar um að þessi framkvæmd geti reynst tvíþent.

Umboðsmaður Alþingis hefur í skýrslum sínum á undanförunum árum iðulega fjallað um eftirlitsþáttinn í starfi stjórnvalda og m.a. bent á að tilkoma margvíslegra úrskurðarnefnda og sjálfstæðra stofnana leiði til óvissu um það hvort og þá hvernig ráðuneytin eigi að haga eftirliti með slíkum handhöfum stjórnsýsluvalds. Í skýrslu sinni árið 2010 komst umboðsmaður þannig að orði að stundum sé „eins og ráðuneytin vilji sem minnst vita af starfi þessara sjálfstæðu stofnana og nefnda og á bóginn kæra stjórnendur þessara aðila sig oft lítið um að ráðuneytin séu að óska eftir upplýsingum eða fylgjast með almennum framgangi mála hjá viðkomandi stofnun eða nefnd“.²

Þá er í skýrslu umboðsmanns fyrir árið 2013 vikið að yfirstjórnunar- og eftirlitsheimildum ráðherra og nefnt að tregðu hafi gætt við að grípa inn í mál opinberra stofnana með tilliti til þeirra yfirstjórnunar- og eftirlitsskyldna sem ráðuneytin og ráðherrar fara með. Í þeim málum hafi gjarnan mátt greina ákveðið samskiptaleyfi og skort á svörum í samskiptum milli forstöðumanns og yfirstjórnar þ.e. ráðuneytis viðkomandi stofnunar.³

Umboðsmaður gerir ekki athugasemdir sínar að ástæðulausu og er velferðarnefnd hvött til þess að inna velferðarráðuneytið eftir því:

Í fyrsta lagi hvernig brugðist yrði við vanda í starfsemi hinna nýju stofnana, t.d. ef í ljós kemur að málshraði hjá nýrri úrskurðarnefnd verði óviðunandi

² SuA 2010, bls. 23 - 26. Tilvitnun er á bls. 25.

³ SuA 2013, bls. 21 - 22.

miðað við þann starfsmannafjölda og umgjörð sem nefndinni er skapaður sbr. hér á eftir.

Í öðru lagi hvernig þeir tveir ráðherrar sem fara fyrir velferðarráðuneytinu hyggjast hvor um sig framfylgja sínum yfirstjórnunar- og eftirlitsheimildum, m.a. gagnvart nýrri þjónustustofnun sem mun hafa með höndum verkefni bæði á sviði heilbrigðisþjónustu og félagsþjónustu (257. mál). Umfjöllun umboðsmanns gefur til kynna að óljós ábyrgðarskil milli ráðherra kunni að bitna á gæðum þeirrar stjórnsýslu sem ráðuneytinu er rétt og skylt að sinna. Eðli málsins samkvæmt snýr stór og vaxandi hluti þeirrar stjórnsýslu að sveitarfélögum sem eru bæði stjórnvöld og þjónustuveitendur á stærstum hluta velferðarsviðsins.

Í þriðja lagi hvernig útfærslan er hugsuð um skil á milli ráðuneytisins, nýrrar úrskurðarnefndar og nýrrar stjórnsýslustofnunar hvað viðkemur útgáfu leiðbeininga til sveitarfélaga (sbr. hér á eftir). Ástæða er til þess að vekja athygli velferðarnefndar á fyrirkomulaginu í Danmörku þar sem úrskurðarstofnun (Ankestyrelsen, <http://ast.dk/>) hefur sjálf með höndum útgáfu leiðbeininga, m.a. um það hvernig ákvarðanir sveitarfélaga þar í landi eru úr garði gerðar.⁴

Nánar um b-lið:

Sambandið hefur lagt áherslu á að áformuð stofnun á sviði félagsþjónustu og barnaverndar (sem unnið er að frumvarpi um) sinni umbótamiðaðri starfsemi í samvinnu við þá sem eftirlitið beinist að. Sambandið varar við því að til verði ný eftirlitsstofnun af meiði Fjármálaeftirlits og Samkeppniseftirlits enda hafa sveitarfélögin afar misjafna reynslu af samskiptum við þær stofnanir.

Því er lögð áhersla á að verkefni nýrrar stofnunar verði fyrst og fremst skilgreind sem mat á gæðum þjónustu og viðbrögð sem miða að því að auka þessi gæði. Þar verði höfð hliðsjón af samskiptum milli ríkis og sveitarfélaga um mat og úttektir á skólastarfi. Hefðbundið stjórnsýslueftirlit verði á hinn bóginn skilgreint sem verkefni ráðuneytisins og nýrrar úrskurðarnefndar og lagarammi nefndarinnar aðlagður að því sbr. nánar hér á eftir.

Nánar um c-lið:

Meðal tillagna hagræðingarhóps ríkisstjórnarinnar dags. 11. nóvember 2013 var að komið yrði á fót stofnun borgaralegra réttinda með sameiningu Fjölmenningsseturs, Jafnréttisstofu, réttindagæslu fatlaðs fólks, Persónuverndar og umboðsmanns barna. Jafnframt yrði skoðað hvort úrskurðarnefnd um upplýsingamál ætti að vera hluti þessarar stofnunar.

Sambandið saknar þess að umrædd tillaga hafi fengið almenna umfjöllun og að afstaða hafi verið tekin til kosta og galla hugmyndarinnar. Þá er einnig bent á að málið hefur nán tengsl við fullgildingu og innleiðingu á samningi SP um réttindi fatlaðs fólks, sem gerir ráð fyrir tvískiptingu á milli sjálfstæðrar mannréttindastofnunar og þess að réttindagæsla sé vistuð með formlegum hætti innan stjórnsýslunnar.

⁴ Sjá: <http://ast.dk/publikationer/at-skrive-en-afgorelse>.

Umfjöllun um einstakar greinar frv.

Um 1. gr.:

Með hliðsjón af því sem áður er rakið þarf að hnykkja á hlutverki ráðuneytisins gagnvart nefndinni. Lagt er til að 2. málsl. hljóði svo: Úrskurðarnefndin er sjálfstæð og óháð í störfum sínum en lýtur þó yfirstjórnunar- og eftirlitsheimildum ráðherra, skv. grundvallarreglum stjórnskipunar.

Með sama hætti er rétt að tiltaka meginreglu Evrópusáttmála um sjálfstjórn sveitarfélaga í nýrri málsgrein sem hljóði svo:

Eftirlit nefndarinnar með stjórnsýslu sveitarstjórna og annarra aðila á sveitarstjórnarstigi beinist eingöngu að því að farið sé að lögum og grundvallarreglum stjórnskipunar.

Mikilvægt er að slíkum tilvísunum fylgi greinargóðar skýringar í nefndaráliti.

Um 2. og 3. gr.:

Sambandið gerir aðallega þá athugasemd við greinar um skipan úrskurðarnefndarinnar að gera þarf ráð fyrir að a.m.k. einn nefndarmaður hafi menntun og reynslu af viðfangsefnum félagsþjónustu sveitarfélaga. Einnig leggur sambandið áherslu á að nefndin hafi yfir nægum mannafla og fjárheimildum að ráða til þess að geta annað verkefnum sínum innan lögboðinna fresta.

Enda þótt tillögur frumvarpsins geri ráð fyrir að þrír nefndarmenn verði í fullu starfi er óhjákvæmilegt að benda á að sú viðbót mun að stórum hluta fara í að byggja upp stjórnunarpátt hinnar nýju stofnunar. Að mati sambandsins er óraunhæft að ætla þessum þremur nefndarmönnum að bera uppi vinnuna við úrskurðina. Í þessu efni má hafa hliðsjón af úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála (ÚUA) sem komið var á laggirnar með lögum nr. 130/2011, m.a. í þeim tilgangi að auka málshraða og koma í veg fyrir málahala. Reynslan af starfi þeirrar nefndar er hins vegar sú að útilokað hefur reynst að framfylgja lagaákvæðum um tímamörk við uppkvaðningu úrskurða (3 - 6 mánuðir). Meðal annars liggur fyrir að um síðustu áramót (2013/2014) voru enn 39 mál til afgreiðslu hjá ÚUA frá árinu 2012.

Við setningu laga um ÚUA var mjög varað við því⁵ að fjölgun starfa við þá nefnd byggðist á algeru lágmarksviðmiði (tvö stöðugildi lögfræðinga og hálf stöðugildi ritara). Sambandið telur því miður að þær viðvaranir eigi einnig við um tillögur um skipan og mönnun nefndar skv. fyrirbyggjandi frumvarpi og að nýja stofnunin muni líða fyrir það sama og þær nefndir sem henni er ætlað að leysa af hólmi, þ.e. að úrskurðir séu ekki kveðnir upp innan lögmaeltra fresta. Markmiðum frumvarpsins verði því ekki náð og sem leiði til athugasemda frá umboðsmanni Alþingis og öðrum þeim sem fylgjast með stjórnsýslu ríkisins, auk þess sem réttaröryggi verði áfram ótryggt. Leggja verður megináherslu á að hin nýja úrskurðarnefnd mun fjalla um margvísleg viðkvæm

⁵ Sjá m.a. umsögn sambandsins: <http://www.althingi.is/pdf/erindi/?lthing=139&dbnr=2354>

einstaklingsmál sem snerta afkomu og heilsu viðkomandi. Því er sú krafa réttmæt að biðtími eftir úrskurði sé eins stuttur og nokkur kostur er.

Sá galli er hins vegar á bæði greinargerð og fylgiskjali með því að þar kemur ekki fram hvernig málafjöldi hjá einstökum nefndum hefur þróast, né heldur hverjar niðurstöður mála hafa verið, þ.e. hlutfall staðfestinga, heimvísana, frávísana og slíkra atriða. Er velferðarnefnd hvött til þess að leita eftir þessum upplýsingum enda mikilvægar fyrir afgreiðslu málsins.

Enda þótt þessi tölfræði liggi ekki fyrir telur sambandið einsýnt að veita verði meira fé til nýju stofnunarinnar en gert er ráð fyrir í mati sbr. fylgiskjal 1 með frumvarpinu.

Sérstaklega er bent á að gera verði ráð fyrir að nefndarmenn verði ráðnir í hlutastarf hjá nefndinni fremur en að ganga út frá greiðslu þóknunar. Telja verður að varlega megi áætla að hver hinna sex nefndarmanna þurfi að vera í allt að 40% starfi við stofnunina (nefndina) og að árlegur kostnaður verði nær 30 m.kr. fremur en þær 11,8 m.kr. sem reiknað er með.

Ætla verður að heimild skv. 3. mgr. 3. gr. verði allmikið nýtt til þess að tryggja sérfræðipækkingu í þeim fjölbreyttu málum sem skotið er til nefndarinnar. Fyrirfram er ekki hægt að reikna með að nefndarmennirnir níu (en þar af er gert ráð fyrir sex lögfræðingum) séu með bakgrunn í þeirri víðtæku velferðarþjónustu sem nefndin getur þurft að fjalla um.

Nauðsynlegt er að fjárhagsramminn letji stjórnendur nefndarinnar ekki að fara þá leið að kalla til sérfróða aðila að fjalla um einstakt mál. Að mati sambandsins er óhjákvæmilegt að reikna með töluvert hærri greiðslu til aðkeyprtar sérfræðipjónustu en gert er ráð fyrir í mati fjármála- og efnahagsráðuneytisins (3,6 m.kr. á ári).

Sambandið tekur fram að það lætur athugasemdalaust að ekki verði lengur leitað tilnefninga þess, sbr. núgildandi skipan úrskurðarnefndar félagsþjónustu og húsnæðismála. Hins vegar er farið fram á að ákveðin sérþekking á málefnum félagsþjónustu verði tryggð með því að tiltekið verði í 3. tölul. 2. gr. að einn nefndarmaður skuli hafa starfsréttindi á einhverju af meginstarfssviðum félagsþjónustunnar. Sú skipan væri hliðstæð þeirri að einn nefndarmaður skuli vera læknir.

Um 6. gr.:

Ljóst er að úrskurðarframkvæmd hjá þeim nefndum sem sem nýrri nefnd er ætlað að leysa af hólmi er mjög misjöfn. Því er það galli á frumvarpinu að engin greining hefur farið fram á því hvaða áhrif það hafi á málsmeðferð fyrir nýrri nefnd að blandað sé saman, annars vegar einkaréttarlegum ágreiningi milli manna (t.d. varðandi fjöleignarhús og frístundabyggð) og hins vegar endurskoðun á ákvörðun sem stjórnvöld taka. Meðal annars hefði þurft að skoða hvort málefni frístundabyggða og fjöleignarhúsa ættu mögulega fremur heima á sviði úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála.

Þá hefði einnig þurft að greina hvaða stöðu viðkomandi stjórnvald er talið hafa í málsmeðferð á ólíkum sviðum. Í gildandi úrskurðarframkvæmd má bæði sjá þess merki að stjórnvald sé talið málsaðili sem lýsi sjónarmiðum og

jafnvel kröfum til niðurstöðunnar, og hins vegar að hlutverk stjórnvalds sé fyrst og fremst að láta í té gögn og upplýsingar.

Telja verður nauðsynlegt að væntanleg lög leggi ákveðna línu í þessu efni þannig að meðferð kærumála verði samræmd. Þar telur sambandið rétt að hafa ákveðna hliðsjón af meðferð mála fyrir dómstólum, þ.e. að úrskurðarnefndin vinni úr sjónarmiðum beggja, þ.e. málsaðila og stjórnvalds, með hliðstæðum hætti og gert er í dómsmáli, þó þannig að ávallt verði hugað að réttaröryggi og kröfum um réttmæta málsmeðferð. Þannig verði skýrlega ekki reiknað með að stjórnvaldi sé veittur e.k. andmælaréttur, heldur sé um að ræða að upplýsingar séu dregnar fram um sjónarmið að baki ákvörðun.

Verði sú lína lögð ætti ekki að þurfa að mæla fyrir um upplýsingaskyldu með þeim hætti sem gert er í 6. gr. heldur myndi þá stjórnvald vera látið bera hallann af því ef nauðsynleg gögn eru ekki lögð fram í máli. Í tilviki sveitarfélaga myndi það leiða til þess að máli yrði heimvísað til nánari meðferðar, þar sem ekki hefði verið sýnt fram á að rannsóknarreglu hafi verið gætt.

Um 9. gr.:

Sambandið gerir athugasemd við 9. gr. frumvarpsins, sem fjallar um birtingu úrskurða/álita og skýrslugjöf nefndarinnar.

Gagnvart sveitarfélögunum er lykilatriði að úrskurðir nefndarinnar séu birtir fljótt og örugglega um leið og búið er að afmá persónuleg auðkenni í þeim. Ekki verður séð að ástæða sé til þess að takmarka birtinguna við „helstu“ úrskurði, heldur eigi fremur að tiltaka að í undantekningartilvikum megi undanþiggja úrskurð/álit birtingu vegna persónuverndar eða hliðstæðra sjónarmiða. Það ætti að fanga þau tilvik m.a. þar sem mjög lítið sveitarfélag á í hlut.

Sama gildir um leiðbeiningar sem nefndin telur rétt að koma á framfæri við sveitarfélögin með hliðsjón af tilteknum málum (t.d. um ritun ákvarðana eða aðra málsmeðferð). Úrskurðarnefnd félagsþjónustu og húsnæðismála hefur framkvæmt þetta með aðfinnslum í úrskurðum en telja verður að betur fari á því að slíkum leiðbeiningum sé komið á framfæri með jákvæðum hætti þar sem gildi góðra stjórnsýsluhátta er undirstrikað. Hafa mætti þar hliðsjón af því danska fyrirkomulagi sem áður var nefnt, þ.e. úrskurðarnefndin taki saman almennar leiðbeiningar m.a. um ritun ákvarðana.

Af þessum ástæðum leggur sambandið til að 9. gr. frv. orðist svo:

Nefndin skal birta úrskurði sína og álit með aðgengilegum og skipulegum hætti. Þessar niðurstöður nefndarinnar skulu birtar án nafna, kennitalna og annarra persónugreinanlegra auðkenna málsaðila. Í undantekningartilvikum má jafnframt afmá heiti þess stjórnvalds sem í hlut á eða undanþiggja að niðurstaðan í heild sé birt vegna persónuverndar eða hliðstæðra sjónarmiða.

Nefndin getur beint leiðbeiningum til stjórnvalda um málsmeðferð og góða stjórnsýsluhætti þegar niðurstöður mála gefa almennt tilefni til slíkrar upplýsingagjafar.

Nefndin skal árlega skila ráðherra skýrslu um störf sín ásamt greiningu á helstu niðurstöðum sínum og hvernig stjórnvöld hafi brugðist við þeim.

Samantekt

Sambandið gerir ekki athugasemd við að frumvarp um úrskurðarnefnd velferðarmála nái fram að ganga á yfirstandandi þingi, enda verði breytingar gerðar á því í samræmi til ofangreindar tillögu við einstakar greinar.

Af hálfu sambandsins er lögð áhersla á að í væntanlegu nefndaráliti velferðarnefndar verði fjallað heildstætt um það nýja fyrirkomulag á stjórnsýslu velferðarmála sem er í burðarliðnum, þannig að ganga megi út frá skýrum vilja löggjafans til þeirra skrefa sem næst verða stigin í ferlinu.

Virðingarfyllt

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Guðjón Bragason
sviðsstjóri lögfræði- og velferðarsviðs

Nefndarsvið Alþingis
Sigrún Helga Sigurjónsdóttir
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 30. október 2014

Umsögn Samiðnar um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála þingskjal 233-207 mál.

Samkvæmt frumvarpinu er gert ráð fyrir að stofna nýja ríkisstofnun sem taki yfir starfsemi sjö úrskurðanefnda á mjög ólíkum sviðum. Það sem vekur sértaka athygli er að gert er ráð fyrir að samruni þessa úrskurðanefnda muni ekki leiða til sparnaðar fyrir ríkissjóð en það var megin tilgangur tillagna hagræðingarnefndar ríkisstjórnarinnar.

Hversu vítt starfssvið nefndarinnar er og ólík viðfangsefni vekur upp spurningar um hvort gengið sé á faglega þáttinn því þetta fyrirkomulag krefst svo víðtækrar þekkingar og reynslu af hálfu þeirra sem koma til með að starfa fyrir nefndina.

Samiðn tekur undir mikilvægi þess að hagræða í opinberum rekstri samhliða því að þjónusta sé bætt en lýsir vonbrigðum með að slíkt skuli ekki leiða til sparnaðar fyrir ríkissjóð. Miðað við stöðu ríkissjóðs er mikilvægt að leggja áherslu á ráðdeild og sparnað og ekki sé verið að stofna til nýrra útgjaldaliða meðan verulega skortir á fjármagn til reksturs margra opinberra stofnana.

F.h. Samiðnar, sambands iðnfélaga

Þorbjörn Guðmundsson

**Sjúkratryggingar
Íslands**

Nefndasvið Alþingis
v.t. Sigrún Helga Sigurjónsdóttir, ritari nefndasviðs

Reykjavík, 6. nóvember 2014.

Efni: Athugasemdir Sjúkratrygginga Íslands, þskj. 233 – 207. mál

Við er til tölvupósts frá nefndasviði Alþingis dags. 24. október 2014, þar sem óskað er eftir umsögn um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, þskj. 233 – 207. mál.

Sjúkratryggingar Íslands (SÍ) vilja koma að eftirfarandi ábendingum og athugasemdum við frumvarpið.

1. Í athugasemdum við lagafrumvarpið kemur fram að ráðherra hyggist leggja fram frumvarp til laga um breytingu á lögum um almannatryggingar nr. 100/2007. Kemur fram að þar sé ákvæðum þeirra laga um úrskurðarnefnd almannatrygginga breytt til samræmis við frumvarpið.

SÍ sér um framkvæmd slysatrygginga almannatrygginga samkvæmt núgildandi IV. kafla laga um almannatryggingar. Eru ákvarðanir SÍ í málaflokknum kæránlegar til úrskurðarnefndar almannatrygginga skv. 7. gr. laganna. Samkvæmt nefndu frumvarpi um breytingu á lögum um almannatryggingar (þskj. 393 – 322. mál) er gert ráð fyrir að IV. kafli laganna verði felldur úr núgildandi lögum um almannatryggingar og standi sjálfstætt sem ný lög um slysatryggingar almannatrygginga. Frumvarp til laga um slysatryggingar almannatrygginga hefur þó ekki verið lagt fyrir Alþingi.

Í ljósi þessa vilja SÍ benda á að hvergi í þingskjölum sem nú liggja fyrir Alþingi er gert ráð fyrir að mál vegna slysatrygginga almannatrygginga verði kæránleg til nýrrar úrskurðarnefndar velferðarmála.

2. Í 9. gr. frumvarpsins kemur fram að úrskurðarnefnd velferðarmála skuli birta helstu úrskurði sína. Ákvæðið er sambærilegt við núgildandi ákvæði 5. mgr. 9. gr. laga um almannatryggingar þar sem fram kemur að úrskurðarnefnd almannatrygginga skuli birta helstu úrskurði sína.

SÍ telja mikilvægt að kveðið verði fastar að orði um skyldu nýrrar úrskurðarnefndar til birtingar úrskurða, en raunin hefur verið sú að aðeins örfáir úrskurðir úrskurðarnefndar

**Sjúkratryggingar
Íslands**

almannatrygginga eru birtir ár hvert. Er það bagalegt með tilliti til réttaröryggis almennings.

3. Samkvæmt nágildandi ákvæði 4. mgr. 9. gr. laga um almannatryggingar er SÍ heimilt að höfða dómsmál til þess að fá úrskurði úrskurðarnefndar almannatrygginga hnekkkt. Í nýju frumvarpi er ekki gert ráð fyrir sambærilegu ákvæði.

SÍ telja mikilvægt að halda í lögum heimild stofnunarinnar til þess að fá úrskurði nýrrar úrskurðarnefndar hnekkkt fyrir dómi. Eðli málsins samkvæmt kemur afar sjaldan til þess að slíku úræði sé beitt. Réttinum til málshöfðunar er fyrst og fremst ætlað að vera úrskurðarnefndinni til aðhalds. Jafnframt er um mikilvægan öryggisventil að ræða þar sem niðurstöður úrskurðarnefndar í tilteknu máli geta í raun haft mikilvægt og víðtækt fordæmisgildi, jafnvel umfram það sem ætlunin var.

Virðingarfyllst f.h. Sjúkratrygginga Íslands,

Berglind Ýr Karlsdóttir
deildarstjóri

Tryggingasvið Sjúkratrygginga Íslands

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 31. október 2014

Efni: Frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála - 207. mál.

Við er til tölvubréfs dags. 24. október 2013 þar sem óskað er eftir umsögn Tryggingastofnunar um ofangreint lagafrumvarp.

Tryggingastofnun leyfir sér að koma á framfæri ábendingu vegna 1. mgr. 9. gr. frumvarpsins þar sem fram kemur að úrskurðarnefndin skuli birta helstu úrskurði sína og álit. Stofnunin telur eðlilegt að úrskurðarnefndinni verði gert skylt að birta úrskurði sín. Ætla má að birting úrskurða stuðli að auknu réttaröryggi borgaranna þar sem ákvarðanir stjórnvalda eru þá fyrirsjáanlegar í sambærilegum málum.

Tryggingastofnun telur það mikið framfaraskref að skylda nefndina til að skila inn skýrslu til ráðherra eins og kveðið er á um í 2. mgr. 9. gr. frumvarpsins. Mun þá ráðuneytið hafa tök á að bregðast við ágreiningi og/eða vandamálum sem upp hafa komið með laga- og/eða reglugerðarbreytingum þegar við á.

Virðingarfyllt,

Sigríður Lillý Baldursdóttir forstjóri

Reykjavík, 26. mars 2015

UB: 1503/4.1.1

Efni: Frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, 207. mál.

Vísað er í tölvupóst frá nefndasviði Alþingis, dags. 19. mars 2015, þar sem óskað er eftir umsögn umboðsmanns barna um breytingartillögu á frumvarpi til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála sem er til umræðu hjá Velferðarnefnd, með tilliti til barnaverndar.

Umboðsmaður barna fagnar viðleitni nefndarinnar við að vanda umgjörð barnaverndarmála hjá fyrirhugaðri úrskurðarnefnd velferðarmála þannig að sérþekking á barnaverndarmálum verði betur tryggð hjá úrskurðarnefndinni.

Þó að í frumvarpinu og breytingartillögunum sé margt gott er umboðsmaður barna þó ekki sannfærður um að þessi breyting á kærunefnd barnaverndarmála sé börnum til hagsbóta. Löggjafinn ber þá skyldu samkvæmt 3. gr. Barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna, sbr. lög nr. 19/2013, að þegar ákvarðanir sem hafa áhrif á börn eru teknar skuli það sem er börnum fyrir bestu sett í forgang. Þegar ráðstafanir eru gerðar í hagræðingarskyni er hætt við því að sjónarmiðið um hvað sé börnum fyrir bestu víki fyrir öðrum sjónarmiðum. Það er ekki í samræmi við Barnasáttmálann og skyldur ríkisins samkvæmt honum.

Barnaréttarnefnd Sameinuðu þjóðanna hefur talið að ofangreind 3. gr. Barnasáttmálans leggi jafnframt þá skyldu á yfirvöld að meta það sérstaklega hvaða áhrif fyrirhugaðar ákvarðanir munu hafa á börn (e. child-impact assessment). Umboðsmaður barna telur mikilvægt að vanda slíkt mat sérstaklega þar sem barnaverndarmál hafa mjög mikla sérstöðu í kerfinu. Ákvarðanir í barnaverndarmálum reynast oft mjög afdrifaríkar fyrir börn og fjölskyldur þeirra. Viðkomandi börn eru yfirleitt í mjög viðkvæmri stöðu og það þarf að huga að þörfum þeirra og hagsmunum út frá ýmsum fagsviðum. Þetta kallar á mikla sérhæfingu þeirra sem starfa við ákvarðanatöku og úrskurði. Jafnvel þó að breytingartillagan verði samþykkt mun draga verulega úr sérþekkingu á sviði barnaverndar hjá æðra stjórnvaldi þar sem einn nefndarmaður í úrskurðarnefnd velferðarmála á að hafa sérþekkingu á sviðinu í stað allra nefndarmanna í kærunefnd barnaverndarmála auk starfsmanns hennar.

Þrátt fyrir viðleitni sem fram kemur í breytingartillögunni getur umboðsmaður barna ekki séð betur en að þegar litið er heildstætt á málið sé í rauninni verið að taka skref afturábak fyrir barnavernd í landinu.

Umboðsmaður barna hafði því miður ekki tök á því að senda umsögn um frumvarpið í haust en tekur undir þau sjónarmið sem fram koma í umsögn Barnaverndarstofu frá 6. nóvember 2014 og viðbótarumsögn Barnaverndarstofu frá 26. mars 2015.

Virðingarfyllst,
Margrét María Sigurðardóttir,
umboðsmaður barna

Velferðarnefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 6. nóvember 2014

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála (207. mál)

Þann 24. október sl. leitaði velferðarnefnd Alþingis eftir umsögn embættis umboðsmanns skuldara um ofangreint þingmál.

Í lögum um greiðsluaðlögun einstaklinga nr. 101/2010 (lge.), er kærunefnd greiðsluaðlögunarmála ekki markaður ákveðinn tímarammi við afgreiðslu kæru, þegar ákvörðun um synjun umsóknar um greiðsluaðlögun er kærð, sbr. 7. gr. lge. Hið sama á við um kæru vegna ákvörðunar umboðsmanns skuldara um niðurfellingu greiðsluaðlögunarumleitana skv. 15. gr. og kæru vegna ákvörðunar um kröfu um breytingu á greiðsluaðlögunarsamningi skv. 26. gr. lge. Samkvæmt 7. gr. frumvarpsins til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, skal úrskurðarnefndin kveða upp úrskurð svo fljótt sem kostur er og að jafnaði innan þriggja mánaða eftir að henni berst mál. Embættið fagnar þessari lagabreytingu, þar sem úrskurðir geta haft verulega þýðingu fyrir málsaðila, hvort sem um er að ræða skuldara eða lánardrottna. Gagnvart þeim meginþorra mála sem borist hafa kærunefnd greiðsluaðlögunarmála, skipta úrskurðir m.a. miklu máli hvað varðar tímabundna frestun greiðslna (greiðsluskjól). Einstaklingar komust í svokallað greiðsluskjól við móttöku umsókna um greiðsluaðlögun sem bárust fyrir 1. júlí 2011, sbr. bráðabirgðaákvæði lge., en í því felst að lánardrottnum er óheimilt að taka við greiðslum á kröfum sínum. Afgreiðsla á kærum vegna synjunar á umsóknum þessara einstaklinga hefur mikla þýðingu bæði fyrir skuldara og lánardrottna, þar sem greiðsluskjólið framlengist þar til niðurstaða kærunefndar liggur fyrir. Þetta leiðir til biðstöðu sem skaðar báða aðila. Hið sama á við um mál sem eru í kærufærli vegna 15. gr. lge. Þeir einstaklingar sem sóttu um eftir 1. júlí 2011 komast ekki í greiðsluskjól fyrr en við samþykkt umsóknar. Það kann því jafnframt að hafa verulega þýðingu fyrir einstaklinga, að kærur vegna synjunar á umsóknum sem bárust eftir framangreint tímamark, fái skjóta málsmeðferð, einkum ef brýn þörf er fyrir að hefja greiðsluaðlögunarumleitanir. Langur tími í málsmeðferð getur leitt til enn meiri greiðsluerfiðleika viðkomandi einstaklinga.

Líkt og greint er frá í athugasemdum með frumvarpinu þá biðu 318 mál úrskurðar þann 1. janúar 2014 hjá kærunefnd greiðsluaðlögunarmála. Í upphafi þessa mánaðar, þann 1. nóvember sl., biðu 275 mál afgreiðslu hjá kærunefndinni. Tiltekinn fjöldi þeirra mála er frá árinu 2012 og því hefur málsmeðferðartími kærunefndarinnar verið allt að tvö ár. Kærunefnd greiðsluaðlögunarmála hefur þó afgreitt mun hraðar mál á þessu ári, heldur en hin fyrri ár, enda komin mikil reynsla á afgreiðslu mála innan nefndarinnar. Kærunefndin afgreiddi 15 mál árið 2011, 16 mál árið 2012, 84 mál árið 2013 en hefur afgreitt 131 mál það sem af er þessu ári. Líkt og kemur fram í athugasemdum með frumvarpinu þá hefur kærunefndin ekki getað annað hinum gríðarlega málafjölda með eðlilegum málshraða, þar sem nefndin hefur verið of faliðuð. Sem dæmi má nefna að á árinu 2012 bárust nefndinni 215 kærur, sem er í takt við mikinn fjölda umsókna um greiðsluaðlögun. Embættið er

sammála þeim athugasemdum með frumvarpinu, að það gangi ekki upp, þegar málafjöldi er mikill að skipa nefndir fulltrúum sem hafa nefndarstörfin að aukastarfi. Sú breyting sem lögð er til, að hafa ákvæðna nefndarmenn í fullu starfi, er mjög til bóta.

Í 7. gr. frumvarpsins er hins vegar veitt undantekning frá þriggja mánaða málsmeðferðartíma. Nánar tiltekið má víkja frá tímamörkum ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi, og skal kærandi eða álitsbeiðandi þá upplýstur um ástæður tafar og hvenær vænta má úrskurðar. Í greinargerð með ákvæðinu er vísað til þess að sérstakar ástæður gætu t.d. verið vegna tafa við gagnaöflun eða öflun umsagna eða vegna umfangs máls eða mikils málafjölda. Embættið telur að þessi tilgreining sé of almenn og mætti því þrengja og skýra betur skilgreininguna á sérstökum ástæðum. Í ljósi þessarar undantekningarheimildar, hefur embættið áhyggjur af því að hinn mikli fjöldi greiðsluaðlögunarmála sem bíður úrskurðar hjá núverandi kærunefnd, fái ekki hraða málsmeðferð hjá hinni nýju úrskurðarnefnd velferðarmála. Embættið vill þó vekja athygli á að það hefur ekki upplýsingar um hvaða mál hafa verið tekin til efnismeðferðar hjá núverandi kærunefnd, sbr. ákvæði II. til bráðabirgða um lagaskilin. Kærunefnd greiðsluaðlögunarmála mun því væntanlega ljúka einhverjum fjölda mála. Embættið vill samt varpa því fram hvort tilefni sé til að núverandi kærunefnd klári öll þau mál sem henni hafa borist við gildistöku laganna, til að koma hugsanlega í veg fyrir að málsmeðferðartími lengist enn frekar.

Að lokum vill embættið vekja athygli á að hjá kærunefnd greiðsluaðlögunarmála, er komin mikil og góð reynsla á mjög flóknum málaflokki og lagaumhverfi. Embættið hefur áhyggjur af því hvernig sú þekking mun skila sér inn í nýja úrskurðarnefnd, þar sem eingöngu starfsmönnum ráðuneytisins sem hafa haft störf fyrir úrskurðar- og kærunefndir að aðalstarfi, skal boðið starf hjá úrskurðarnefndinni. Sérfræðiþekking á greiðsluaðlögunarmálum er nauðsynleg til þess að málshraði úrskurðarnefndarinnar verði sem stystur.

Virðingarfyllst,

Ásta S. Helgadóttir
Umboðsmaður skuldara

Upplýsingar vegna frumvarps til laga um úrskurðarnefnd velferðarþjónustu.

Fjöldi starfsmanna og störf nefndarmanna í sjö úrskurðarnefndum sem lagt er til að verði sameinaðar.

1. Fjöldi nefndarmanna og áætlað vinnuframlag þeirra.

Í hverri nefnd eru þrír nefndarmenn og er áætlað vinnuframlag nefndarmanna á mánuði sem hér segir: (miðað er við áætlað vinnuframlag allra nefndarmanna í hverri nefnd, þ.e. fundartíma og undirbúning.)

	Klst. á mánuði
Kærunefnd barnaverndarmála.	38
Kærunefnd greiðsluaðlögunarmála.	313*
Kærunefnd húsamála.	30
Úrskurðarnefnd almannatrygginga.	96*
Úrskurðarnefnd atvinnuleysistrygginga og vinnumarkaðsaðgerða.	36
Úrskurðarnefnd félagsþjónustu og húsnæðismála.	82
Úrskurðarnefnd fæðingar- og foreldraorlofsmála.	11

Samtals 606 stundir á mánuði eða sem svarar 3.5 stöðugildum

2. Fjöldi starfsmanna nefnda og starfshlutfall þeirra.

Kærunefnd barnaverndarmála.	0.3
Kærunefnd greiðsluaðlögunarmála.	1.7
Kærunefnd húsamála.	0.8
Úrskurðarnefnd almannatrygginga.	4.5
Úrskurðarnefnd atvinnuleysistrygginga og vinnumarkaðsaðgerða.	1.5
Úrskurðarnefnd félagsþjónustu og húsnæðismála.	0.9
Úrskurðarnefnd fæðingar- og foreldraorlofsmála.	0.5

Samtals 11 starfsmenn í 10.2 stöðugildum.

Samanlagt vinnuframlag starfsmanna og nefndarmanna fyrrgreindra sjö úrskurðar- og kærunefnda nemur því sem svarar 13.7 stöðugildum.

*Verktakavinna formanns/nefndarmanna er innifalin í fjölda klst.

Úrskurðar- og kærunefndir VEL
Staða mála 2014 - Gert 9. desember 2014

	Kærur 2014	Afgreidd mál 2014	Meðalafgreiðslutími í mánuðum	Óafgreidd mál 9. des. 2014
Kærunefnd barnaverndarmála	19	12	3,0	5
Kærunefnd greiðsluaðlögunarmála	113	150	22,5	258
Kærunefnd húsamála	58	78	3,5	13
Úrskurðarnefnd almannatrygginga	347	354	4,2	129
Úrskurðarnefnd atvinnuleysistrygginga og vinnumarkaðsaðgerða	92	123	7,3	59
Úrskurðarnefnd félagsþjónustu og húsnæðismála	71	100	4,6	15
Úrskurðarnefnd fæðingar- og foreldraorlofsmála	25	36	3,2	7

Úrskurðar- og kærunefndir VEL
Kærur, afgreidd mál og meðalafgreiðslutími mála 2010- nóvember 2014

	Kærur 2010	Kærur 2011	Kærur 2012	Kærur 2013	Kærur 2014	Afgr. mál 2010	Afgr. mál 2011	Afgr. mál 2012	Afgr. mál 2013	Afgr. mál 2014	Meðalafgr. tími 2010 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2011 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2012 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2013 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2014 í mánuðum
Kærunefnd barnaverndarmála	19	17	27	29	18	19	17	27	29	12	2,2	2,9	3,0	2,9	3,0
Kærunefnd greiðsluaðlögunarmála	3	84	245	186	111	0	15	16	84	146	0	5,1	9,8	15,6*	22,5
Kærunefnd húsamála	22	49	70	93	57	11	39	62	89	78	1,8	2,9	4,1	5,4	3,5
Úrskurðarnefnd almannatrygginga	535	466	429	399	334	467	540	545	425	334	7,9	9	6,9	4,6	4,2
Úrskurðarnefnd atvinnuleysistrygginga og vinnumarkaðsaðgerða	234	187	191	158	90	177	179	169	203	123	4,9	7,6	8,7	10	7,3
Úrskurðarnefnd félagsþjónustu og húsnæðismála	48	205	99	71	68	48	136	109	73	90	3,6	3	5,6	10**	4,6
Úrskurðarnefnd fæðingar- og foreldraorlofsmála	47	46	107	55	25	39	28	52	84	36	2,2	2	5,5	9,4	3,2

* Langur málsmeðferðartími 2013 og 2014 skýrist m.a. af því að á sama tíma og mikill fjöldi mála barst nefndinni árin 2011-2012 úrskurðaði nefndin í mjög fáum málum. Þá skekkir það útreikning á meðalafgreiðslutíma mála fyrir árið 2013 að nefndin úrskurðaði í mörgum málum sem henni bar að taka fram fyrir önnur mál, þ.e. mál vegna nauðasamninga skv. 2. mgr. 18. gr. laga nr. 101/2010. Þau mál afgreiddi nefndin á mjög skömmum tíma. Málsmeðferðartími árið 2013 er því í raun sambærilegur málsmeðferðartíma ársins 2014 séu þau mál ekki reiknuð með í meðaltalinu.

** Langur afgreiðslutími skýrist m.a. af fjölda mála sem voru endurupptekin vegna 110% leiðarinnar svokölluðu. Um 100 mál voru endurskoðuð og fasteignasalar fengnir til að verðmeta fasteignir á ný.

Úrskurðar- og kærunefndir VEL
Kærur, afgreidd mál og meðalafgreiðslutími mála 2010- nóvember 2014

	Kærur 2010	Kærur 2011	Kærur 2012	Kærur 2013	Kærur 2014	Afgr. mál 2010	Afgr. mál 2011	Afgr. mál 2012	Afgr. mál 2013	Afgr. mál 2014	Meðalafgr. tími 2010 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2011 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2012 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2013 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2014 í mánuðum
Kærunefnd barnaverndarmála	19	17	27	29	18	19	17	27	29	12	2,2	2,9	3,0	2,9	3,0
Kærunefnd greiðsluaðlögunarmála	3	84	245	186	111	0	15	16	84	146	0	5,1	9,8	15,6*	22,5
Kærunefnd húsamála	22	49	70	93	57	11	39	62	89	78	1,8	2,9	4,1	5,4	3,5
Úrskurðarnefnd almannatrygginga	535	466	429	399	334	467	540	545	425	334	7,9	9	6,9	4,6	4,2
Úrskurðarnefnd atvinnuleysistrygginga og vinnumarkaðsaðgerða	234	187	191	158	90	177	179	169	203	123	4,9	7,6	8,7	10	7,3
Úrskurðarnefnd félagsþjónustu og húsnæðismála	48	205	99	71	68	48	136	109	73	90	3,6	3	5,6	10**	4,6
Úrskurðarnefnd fæðingar- og foreldraorlofsmála	47	46	107	55	25	39	28	52	84	36	2,2	2	5,5	9,4	3,2

* Langur málsmeðferðartími 2013 og 2014 skýrist m.a. af því að á sama tíma og mikill fjöldi mála barst nefndinni árin 2011-2012 úrskurðaði nefndin í mjög fáum málum. Þá skekkir það útreikning á meðalafgreiðslutíma mála fyrir árið 2013 að nefndin úrskurðaði í mörgum málum sem henni bar að taka fram fyrir önnur mál, þ.e. mál vegna nauðasamninga skv. 2. mgr. 18. gr. laga nr. 101/2010. Þau mál afgreiddi nefndin á mjög skömmum tíma. Málsmeðferðartími árið 2013 er því í raun sambærilegur málsmeðferðartíma ársins 2014 séu þau mál ekki reiknuð með í meðaltalinu.

** Langur afgreiðslutími skýrist m.a. af fjölda mála sem voru endurupptekin vegna 110% leiðarinnar svokölluðu. Um 100 mál voru endurskoðuð og fasteignasalar fengnir til að verðmeta fasteignir á ný.

Úrskurðar- og kærunefndir VEL
Kærur og afgreiðsla 2010-2014

	Kærur 2010	Kærur 2011	Kærur 2012	Kærur 2013	Kærur 2014	Afgr. mál 2010	Afgr. mál 2011	Afgr. mál 2012	Afgr. mál 2013	Afgr. mál 2014	Meðalafgr. tími 2010 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2011 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2012 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2013 í mánuðum	Meðalafgr. tími 2014 í mánuðum
Kærunefnd barnaverndarmála	19	17	27	29	25	19	17	27	29	25	2,2	2,9	3,0	2,9	3,0
Kærunefnd greiðsluaðlögunarmála	3	84	245	186	121	0	15	16	84	161	0	5,1	9,8	15,6*	22,4
Kærunefnd húsamála	22	49	70	93	61	11	39	62	89	80	1,8	2,9	4,1	5,4	3,4
Úrskurðarnefnd almannatrygginga	535	466	429	399	370	467	540	545	425	391	7,9	9	6,9	4,6	4,4
Úrskurðarnefnd atvinnuleysistrygginga og vinnumarkaðsaðgerða	234	187	191	158	94	177	179	169	203	132	4,9	7,6	8,7	10	7,3
Úrskurðarnefnd félagsþjónustu og húsnæðismála	48	205	99	71	77	48	136	109	73	104	3,6	3	5,6	10**	4,5
Úrskurðarnefnd fæðingar- og foreldraorlofsmála	47	46	107	55	26	39	28	52	84	38	2,2	2	5,5	9,4	3,1

* Langur málsmeðferðartími 2013 og 2014 skýrist m.a. af því að á sama tíma og mikill fjöldi mála barst nefndinni árin 2011-2012 úrskurðaði nefndin í mjög fáum málum. Þá skekkir það útreikning á meðalafgreiðslutíma mála fyrir árið 2013 að nefndin úrskurðaði í mörgum málum sem henni bar að taka fram fyrir önnur mál, þ.e. mál vegna nauðasamninga skv. 2. mgr. 18. gr. laga nr. 101/2010. Þau mál afgreiddi nefndin á mjög skömmum tíma. Málsmeðferðartími árið 2013 er því í raun sambærilegur málsmeðferðartíma ársins 2014 séu þau mál ekki reiknuð með í meðaltalinu.

** Langur afgreiðslutími skýrist m.a. af fjölda mála sem voru endurupptekin vegna 110% leiðarinnar svokölluðu. Um 100 mál voru endurskoðuð og fasteignasalar fengnir til að verðmeta fasteignir á ný.

Úrskurðar- og kærunefndir VEL
Yfirlit 2014 - staða í árslok

	Kærur 2014	Afgr. mál 2014	Meðalafgreiðslutími í mánuðum	Óafgreidd mál í árslok
Kærunefnd barnaverndarmála	25	25	3,0	5
Kærunefnd greiðsluaðlögunarmála	121	161	22,4	251
Kærunefnd húsamála	61	80	3,4	13
Úrskurðarnefnd almannatrygginga	370	391	4,4	117
Úrskurðarnefnd atvinnuleysistrygginga og vinnumarkaðsaðgerða	94	132	7,3	59
Úrskurðarnefnd félagsþjónustu og húsnæðismála	77	104	4,5	17
Úrskurðarnefnd fæðingar- og foreldraorlofsmála	26	38	3,1	6

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 6. nóvember 2014

Efni: Umsögn Velferðarsviðs Reykjavíkurborgar um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála. Þingskjal 233 – 207. mál.

Vísað er til erindis velferðarnefndar Alþingis, dags. 24. október 2014, þar sem Velferðarsviði Reykjavíkurborgar var sent til umsagnar frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála.

Velferðarsvið Reykjavíkurborgar telur jákvætt að lagðar séu til breytingar ef þær eru til þess fallnar að bæta vinnubrögð og hraða málsmeðferð. Velferðarsvið Reykjavíkurborgar gerir þó eftirfarandi athugasemdir.

Samkvæmt frumvarpi til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála skal ráðherra skipa níu manna nefnd og skulu þrír nefndarmanna skipaðir í fullt starf. Er nefndinni ætlað að koma í stað sjö nefnda þar sem nefndarmenn voru 21 og sinntu nefndarstarfi að jafnaði sem aukastarfi. Er fyrrgreindri skipan ætlað að tryggja að nefndarmenn ásamt starfsmönnum geti annað nefndarstörfum og öðlist meiri þekkingu og reynslu í störfum sínu. Þá er möguleiki á að jafna álag á nefndarmenn og starfsmenn sem felur í sér tækifæri til aukinnar hagræðingar ásamt því að tryggja betur samræmda og vandaða málsmeðferð. Loks verður sjálfstæði betur tryggt þar sem starfsmenn ráðuneytisins koma ekki lengur að undirbúningi úrskurða. Velferðarsvið Reykjavíkurborgar bendir þó á að sameining sjö úrskurðar- og kærunefnda, sem starfa á svo ólíku sviði eins og raun ber vitni, gæti reynst erfið og er því gríðarlega mikilvægt að vandað sé til verka og tryggt að fullnægjandi sérfræðipækking sé til staðar. Velferðarsvið Reykjavíkurborgar leggur því mikla áherslu á nauðsyn þess að tryggja ávallt næga sérþekkingu meðal nefndarmanna úrskurðarnefndar velferðarmála. Þá vekur það einnig upp efasemdir hvort nægilegt sé að þrír nefndarmenn séu í fullu starfi og sex í aukastarfi þegar litið er til þess að eitt af markmiðum frumvarpsins er að hraða málsmeðferð. Verður því ekki séð að þær breytingar sem lagðar eru til með því frumvarpi sem hér um ræðir muni auka skilvirkni og málshraða.

Í 3. mgr. 7. gr. frumvarpsins segir að úrskurðarnefnd velferðarmála skuli kveða upp úrskurð eða gefa álit svo fljótt sem kostur er og að jafnaði innan þriggja mánaða eftir að henni berst mál nema sérstakar ástæður hamli og skal kærandi eða álitsbeiðandi þá upplýstur um ástæður tafar og hvenær vænta má úrskurðar eða álits. Samkvæmt 2. mgr. 65. gr. laga um félagsþjónustu sveitarfélaga nr. 40/1991 skal úrskurðarnefnd félagsþjónustu og húsnæðismála

taka mál til meðferðar án tafar og kveða upp úrskurð innan **tveggja mánaða** frá því nefndinni barst mál til úrskurðar. Velferðarsvið Reykjavíkurborgar telur ákvæði 3. mgr. 7. gr. frumvarps til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála afturför hvað varðar málshraða úrskurðarnefnda félagsþjónustu og húsnæðismála og ekki í samræmi við markmið frumvarpsins um skilvirkni og hraða málsmeðferð. Þessu til viðbótar bendir Velferðarsvið Reykjavíkurborgar á að núverandi orðalag frumvarpsins, þ.e. „...og **að jafnaði** innan þriggja mánaða...“ getur leitt til þess að uppkvaðning úrskurða eða birting álita verði að meginstefnu til að liðnum þremur mánuðum eftir að mál berst nefndinni. Velferðarsvið Reykjavíkurborgar telur lögbundinn tímafrest sérstaklega mikilvægan í ljósi þess að frumvarpinu er m.a. ætla að tryggja betur endurskoðun stjórnvaldsákvarðana innan ásættanlegs tíma. Þá segir einnig í VI. kafla athugasemda með frumvarpinu að verði frumvarpið að lögum muni það tryggja betur sjálfstæða, óháða og vandaða endurskoðun stjórnvaldsákvarðana innan ásættanlegs tíma.

Í 1. mgr. 9. gr. frumvarpsins er kveðið á um að nefndin skuli birta helstu úrskurði sína og álit með aðgengilegum og skipulegum hætti. Þá segir í athugasemdum með ákvæðinu að flestar úrskurðar- og kærunefndir á sviði velferðarráðuneytisins birti úrskurði sína og álit, eða a.m.k. helstu úrskurði og álit, á úrskurðavef Stjórnarráðs Íslands. Velferðarsvið Reykjavíkurborgar telur mikilvægt að úrskurðir nefndarinnar séu birtir enda slíkt til þess fallið að stuðla að gagnsærri stjórnsýslu ásamt því að veita aðhald og auka réttaröryggi. Þá getur birting auðveldað einstaklingum og öðrum að kynna sér réttindi sín og réttarstöðu. Velferðarsvið Reykjavíkurborgar vekur þó athygli á því að hvergi er að finna sjónarmið eða leiðbeiningar sem ráða því hvaða úrskurðir og álit eru birt. Velferðarsvið Reykjavíkurborgar bendir á mikilvægi birtingar og að allir úrskurðir og álit séu birt nema veigamiklar undantekningar liggi því til grundvallar og í lögum sé að finna vísbendingar um hvaða sjónarmið skulu höfð í huga þegar víkja á frá meginreglunni um birtingu úrskurða og álita.

Þá vekur Velferðarsvið Reykjavíkurborgar athygli á orðalagi 2. mgr. 9. gr. frumvarpsins um „...leiðbeinandi reglur sem greina má út frá úrskurðum eða álitum nefndarinnar.“ Velferðarsvið Reykjavíkurborgar telur rétt að koma því á framfæri að mikilvægt er að hafa í huga að ekki er hægt að byggja rétt á leiðbeinandi reglum. Það er því mikilvægt að hinn almenni borgari geri sér grein fyrir hlutverki slíkra leiðbeininga þannig að síður verði hætta á að þær valdi misskilningi varðandi réttindi og skyldur. Þrátt fyrir það má telja líklegt að þróunin verði sú að farið verði að líta á slíkar leiðbeiningar sem reglur. Telur Velferðarsvið það vera mjög óæskilegt enda hlutverk leiðbeinandi reglna að vera leiðbeinandi.

Virðingarfyllst,

f.h. Velferðarsviðs Reykjavíkurborgar,

Bára Sigurjónsdóttir,
lögfræðingur

Umsögn á nefndarsvið Alþingis.

Reykjavík 6. nóvember 2015

Landssamtökin Þroskahjálp þakka fyrir að fá til umsagnar frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála 270. mál.

Landssamtökin Þroskahjálp styðja að umrætt frumvarp verði að lögum og telja að með tilkomu þeirra verði auðveldra að ná fram réttarbótum fyrir umbjóðendur samtakanna.

Virðingarfyllst

F.h. Landssamtakanna Þroskahjálpar

Friðrik Sigurðsson, framkvæmdastjóri

**Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-12
150 Reykjavík.**

Reykjavík, 6. nóvember 2014.

Efni: Umsögn Öryrkjabandalags Íslands um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála, þingskjal 233 – 207. mál.

Öryrkjabandalag Íslands (ÖBÍ) tók til umfjöllunar erindi velferðarnefndar Alþingis um frumvarp til laga um úrskurðarnefnd velferðarmála.

Almennar athugasemdir

Markmið frumvarpsins er almennt jákvætt, þ.e. að auka sérhæfingu, skilvirkni og málshraða úrskurðarnefnda. Auk þess að tryggja sjálfstæði nefndarinnar frá ráðuneyti. ÖBÍ telur jákvætt að nefndarmenn séu í fullu starfi en ekki hlutastarfi. Þá er einnig jákvætt að nefndin hafi fasta starfsmenn í stað starfsmanna ráðuneyta.

Aftur á móti er einnig tilgangur frumvarpsins að hagræða í rekstri úrskurðarnefnda. ÖBÍ varar við þeirri hættu að hagræðingarsjónarmið muni bera önnur markmið ofurliði. Er þannig lögð rík áhersla á að framangreindur megintilgangur náist í raun. Til þess að svo megi verða er nauðsynlegt að tryggja nefndinni nægjanlegt starfsfólk en ekki nýta sameiningu nefndanna til þess að fækka þeim stöðugildum sem sinna málaflokkunum í dag.

Nefndirnar sem sameina á sinna gríðarlega mikilvægu hlutverki í íslensku stjórnkerfi enda fara þær með endanlegt ákvörðunarvald á stjórnsýslustigi í mörgum mikilvægum málaflokkum. Þessir málaflokkar standa hagsmunum einstaklinga mjög nærri enda varða málefni nefndanna veigamikla þætti í lífi og lífsafkomu viðkomandi einstaklinga. Má nefna rétt til bóta og greiðslna, sem í mörgum tilvikum eru einu tekjur viðkomandi eða stór hluti þeirra. Þá hafa nefndirnar til umfjöllunar málefni fjölskyldunnar svo sem barnavernd og önnur viðkvæm persónuleg málefni. Þung áhersla er lögð á að þessum gríðarlega mikilvægu og viðkvæmu málaflokkum sé búin góð umgjörð og aðstæður þar sem borgarar geta treyst á faglega og ekki síst skjóta úrlausn mála.

Í frumvarpinu kemur fram að nefndarmenn nefndanna eru í dag 21 talsins. Ætlunin er að 3 nefndarmenn verði í fullu starfi hjá nefndinni en 6 í aukastarfi. Er þannig ljóst að þeir þrír sem verða í fullu starfi eiga að vera á við fimmtán nefndarmenn í dag. Af því leiðir að gert er ráð fyrir að hver og einn nefndarmaður verði á við fimm nefndarmenn í dag.

Starfsmenn nefndanna í aðalstarfi eru 8-9 stöðugildi í dag. Af umsögn fjármála- og efnahagsráðuneytisins verður ráðið að ekki standi til að fjölga starfsmönnum í aðalstarfi hjá hinni nýju nefnd. Þannig gerir frumvarpið ráð fyrir að fastir starfsmenn nefndanna verði jafnmargir og í dag en að hlutastörf verði lögð af. Af þessu leiðir að stöðugildum verður fækkað frá því sem nú er.

Af framangreindum fjölda nefndarmanna og starfsmanna er ljóst að ætlunin er að fækka þeim vinnustundum sem unnar eru fyrir nefndirnar. Á móti kemur auðvitað hagkvæmnin af því að fleiri starfsmenn verða í fullu starfi. Engu að síður er einungis verið að fjölga föstum starfsmönnum um þrjá (úr 11/12 í 14/15). Þessir þrír nefndarmenn þurfa eins og áður segir að afkasta á við fimm nefndarmenn í aukastarfi og auk þess að vinna upp það starf sem starfsmenn í aukastarfi sinna fyrir nefndirnar í dag.

Með vísan til framangreinds er ólíklegt að það fyrirkomulag sem stefnt er að sé ekki til þess fallið að auka skilvirkni og málshraða til muna. Til að málsmeðferð verði fagleg og skjótvirk þannig að markmið frumvarpsins náist þykir ljóst að fastráðnir nefndarmenn í aðalstarfi þurfa að vera a.m.k. 5 talsins, auk 9 annarra starfsmanna. Til hliðsjónar má benda á að í yfirséttanefnd eru 4 nefndarmenn í fullu starfi.

Þá kemur ekki fram í frumvarpinu hver málafjöldinn er hjá nefndunum í dag en slíkar tölur eru nauðsynlegar til að átta sig að fullu á umfangi verkefnanna og raunhæfum leiðum til úrbóta.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins

Um 9. gr. Birting úrskurða og álita. Ársskýrsla

Réttast væri að allir úrskurðir nefndarinnar verði birtir. Með nútímatækni er lítill vandi að birta alla úrskurði og engin rök fyrir því að velja einstaka úrskurði. Birting úrskurða er nauðsynlegur þáttur í réttaröryggi borgara, auk þess að vera liður í að gera stjórnsýsluna gagnsærri, enda verða þeir að hafa aðgang að úrlausnum eigi þeir að geta gert sér fullkomlega grein fyrir réttarstöðu sinni.

Með vísan til réttaröryggissjónarmiða er auk þess lagt til að birting úrskurða verði með þeim hætti að borgurum verði gert auðveldara fyrir að leita að stjórnsýslufordæmum. Úrskurðir verði þannig úr garði gerðir að hægt sé að leita í þeim eftir atriðisorðum og lagagreinum. Ákvæði um þetta má setja í reglugerð nefndarinnar. Lagt er til að í frumvarpinu verði undir athugasemdum um 9. og/eða 11. gr. sérstaklega tekið fram að í reglugerð skuli m.a. koma fram að nefndin skuli birta alla úrskurði með þeim hætti að leita megi að þeim eftir atriðisorðum og lagagreinum.

Um 11. gr. Reglugerð

Til að tryggja málshraða og skilvirkni er lagt til að í vinnureglum nefndarinnar komi fram að athugasemdafrestur verði almennt ekki lengri en tvær vikur, nema sérstaklega standi á. Þetta fyrirkomulag tryggir að gagnaöflun á að vera að fullu lokið u.þ.b. mánuði eftir að kæra berst nefndinni og stuðlar þannig að því að úrskurður nefndarinnar geti legið fyrir innan þriggja mánaða, sbr. 3. mgr. 7. gr.

Um 13. gr. Breytingar á öðrum lögum.

Í þessari grein eru lagðar til breytingar á öðrum lögum svo sameining nefnda geti átt sér stað. Það vekur sérstaka athygli að ekki er í þessu frumvarpi lögð fram breyting á lögum um almannatryggingar nr. 100/2007, og vísað er til þess að slíkar breytingartillögur muni koma fram í öðru frumvarpi. ÖBÍ telur gagnrýniverð að slíkt frumvarp sé ekki fram komið og telur útfærslu þessa vera óljósa að þessu leyti. Væntanlega er hér verið að vísa til óframkomins frumvarps um heildarendurskoðun á lögum um almannatryggingar. Ljóst er nú að frumvarp um endurskoðun laganna mun líklega ekki líta dagsins ljós á næstu misserum og þaðan af síður er ljóst að af slíkum breytingum muni verða. Sú breyting sem hér um ræðir er ekki svo tengd heildarendurskoðun laga um almannatryggingar að hún réttlæti þessa útfærslu. Verði þetta frumvarp samþykkt í þessari mynd en breytingar á almannatryggingum nái ekki fram að ganga mun hlutverk úrskurðarnefndar almannatrygginga skiptast upp. Slíkt vinnur gegn meginmarkmiðum þessa frumvarps og getur valdið óvissu um heildarframkvæmd málsins.

Tillögur um útvíkkun á hlutverki úrskurðarnefndar velferðarmála

Er hér lagt til að starfssvið úrskurðarnefndar velferðarmála verði víkkað út og nái einnig til ágreiningsmála lífeyrisþega um aðgengi að og ákvarðanir Starfsendurhæfingarsjóða, skv. lögum um atvinnutengda starfsendurhæfingu og starfsemi starfsendurhæfingarsjóða nr. 60/2012 og ágreiningsmál sjóðsfélaga við lífeyrissjóði um grundvöll, skilyrði eða upphæðir lífeyrisgreiðslna til sjóðsfélaga. Mjög mikilvæg forsenda slíkrar breytingar er að lífeyrissjóðir og starfsendurhæfingarsjóðir lúti reglum stjórnsýslulaga og –réttar þegar kemur að ákvörðunum er tengjast ákvörðunum um réttindi til greiðslna og mati á örorku og/eða starfsgetu.

Úrskurðarnefnd velferðarmála úrskurði í ágreiningsmálum sjóðsfélaga við lífeyrissjóði

ÖBÍ hefur árum saman lagt mikla áherslu á að fyrirkomulagi við endurskoðun ákvarðana verði breytt og að komið verði á fót úrskurðarnefnd á stjórnsýslustigi, sem leysi með bindandi hætti úr ágreiningsmálum um ákvarðanir sem tengjast örorkulífeyri (þ.m.t. ákvörðunum um örorkumat) og væri málsmeðferðin sjóðsfélögunum að kostnaðarlausu. Úrskurðarnefndin þyrfti að vera sjálfstæð og óháð sjóðunum og vinna eftir stjórnsýslulögum.

Eini möguleiki lífeyrisþega, sem ekki vilja una úrskurðum lífeyrissjóðs eða sjóðsstjórnar er að vísa máli sínu til gerðardóms. Gerðardómsmeðferð hentar afar illa í málum sem þessum. Gerðardómar eru almennt skipaðir þegar fjársterkir aðilar deila. Deiluaðilar þurfa enda almennt sjálfir að bera kostnaðinn vegna gerðardómsins, en gerðardómur er mjög kostnaðarsamt úrræði fyrir sjóðsfélaga, af þeim sökum veigra sjóðsfélagar sér við að taka þátt í gerðardómsmeðferð.

Úrskurðarnefnd velferðarmála nái einnig yfir endurskoðun ákvarðana Starfsgetumatssjóða í málum einstaklinga.

Í lögunum um starfsendurhæfingarsjóði er eini möguleiki einstaklinga til að fá ákvarðanir starfsendurhæfingarsjóðsins endurskoðaðar að vísa málinu til sjóðsins sjálfs. Þetta hefur valdið erfiðleikum í framkvæmd. Í lögunum kemur ekkert fram um frekari málskotsrétt eða kæruleið sem næði út fyrir raðir sjóðsins. ÖBÍ leggur mikla áherslu á að einstaklingar hafi kærurétt í málum þar sem starfsendurhæfingarsjóðir taka ákvarðanir í þeirra málum. Öryrjabandalagið er ávallt reiðubúið til samstarfs.

Ekkert um okkur án okkar.

Með vinsemd og virðingu,

Ellen Calmon
formaður ÖBÍ